

Teologia Praktyczna
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza • Wydział Teologiczny
Tom 7, 2006

MAREK GRUBKA

**Duszpasterze i program ośrodka »Górka«
w latach 1962–1989. Materiały do badań dominikańskiego
duszpasterstwa akademickiego w Gdańsku.**

Ośrodek duszpasterstwa akademickiego „Górka” powstał na początku lat sześćdziesiątych przy dominikańskiej Bazylice św. Mikołaja w Gdańsku. Duszpasterstwo rodziło się od września 1962 do września 1964 r. Początkowo mamy do czynienia z nieformalną grupą, którą tworzył i gromadził dominikanin o. Ludwik Wiśniewski¹, który zostaje mianowany na duszpasterza ośrodka przez biskupa Lecha Kaczmarka 10 września 1964 r. Biskup był odpowiedzialnym w tamtym czasie za sprawy duszpasterstwa akademickiego na terenie diecezji gdańskiej². Od nominacji ośrodek dominikański działa jako pełnoprawny podmiot duszpasterski w ramach sieci polskich duszpasterstw akademickich.

W dotychczasowych pracach nie podjęto próby całościowego opisu historii tego miejsca. W kilku opracowaniach skupiano się raczej na jakimś ciekawym wycinku działalności tego duszpasterstwa³. Chcąc przedstawić listę dusz-

¹ Jako początek duszpasterstwa przyjęto wrzesień 1962 r., który związany jest z przyjściem do klasztoru w Gdańsku o. Ludwika Wiśniewskiego. Choć do formalnego powołania upłynęło jeszcze dwa lata, to jednak sam proces rodzenia się ośrodka DA przy dominikanach rozpoczyna się wraz z działalnością ojca Ludwika, który jest późniejszym, pierwszym nominowanym duszpasterzem „Górki”. Taki sposób rozumienia początków „Górki” potwierdza o. Ludwik Wiśniewski w jednym z wywiadów (wywiad przeprowadzony dnia 06.10.2006 r. – mps w zbiorach autora). Por. Spis duszpasterzy przygotowany na Obchody 35-lecia „Górki” w 1998 roku, W: Informator Górka z 31.05.1998 nr 4(4) s. 4.

² Por. Dekret nominacyjny z dnia 10 września 1964 r., numer 7724/64 w: Archiwum Archidiecezji Gdańskiej. *Duszpasterstwo Akademickie 1959–1965*, nr III, 8 T. II s. 35.

³ Por. J. M. Kobus: *Duszpasterstwo dominikanów a aktywizacja działalności Środowisk Twórczych w Gdańsku w latach 1979–1989*. Praca napisana na seminarium magisterskim pod kierunkiem prof. B. Okoniewskiej na UG. Gdańsk 2000. H. Dobosz - Kinaszewska: *Obec-*

pasterzy ośrodka oraz historię zdarzeń i program działalności „Górki“, należy sięgnąć do wielu materiałów rozproszonych w różnych źródłach i miejscach. Dominikańska „Górka“, bo tak ją zaczęto dość wcześnie określać, od początkowego miejsca spotkań⁴, charakteryzuje się ogromnym bogactwem inicjatyw podejmowanych w ciągu kilkudziesięciu lat swojego istnienia. W niniejszej pracy, na początku, przedstawia się pełny spis duszpasterzy „Górki“ w chronologicznym układzie, ukazującym ich czas przyścia i odejścia z duszpasterstwa.

Podanie programu i kalendarium wydarzeń jest zadaniem trudnym, jeśli nie wręcz karkołomnym. Główną przeszkodą jest rozproszenie źródeł. Należy również pamiętać, że w okresie do 1989 r. w ogóle nie przykładano znaczenia do kronik. Bardzo istotnym faktem jest również nieustanna inwigilacja działalności duszpasterstwa przez Służbę Bezpieczeństwa PRL, co przede wszystkim skutkowało zasadą nie gromadzenia żadnych danych o uczestnikach ze względów bezpieczeństwa. Ten fakt podkreśla w rozmowach również wielu dominikanów w odniesieniu do sposobu traktowania źródeł archiwalnych w klasztorze i prowincji dominikanów. Pomimo takiego stanu rzeczy można jednak, z zachowanych materiałów, podać najbardziej istotne założenia programu duszpasterskiego. Można też przedstawić mnóstwo niezmiernie ważnych i ciekawych zdarzeń. Dopiero zestawienie całości pozwala zobaczyć ogromne bogactwo tego miejsca i obfitość działalności, co sprawia, że można zaryzykować tezę, iż jest to jedno z kilku ważnych miejsc w historii polskiego duszpasterstwa akademickiego, jednak za mało dotychczas odkrytych. Postępujące obecnie badania pozwolą na przedstawienie bogatej działalności i dominikanów, i uczestników tych zdarzeń.

I. Duszpasterze Dominikańskiego Duszpasterstwa Akademickiego „Górka“ w latach 1962–2006

Każda próba ustalenia spisu duszpasterzy akademickich i czasu ich pobytu w Gdańsku natrafia na duże trudności ze względu na rozproszenie materiałów archiwalnych oraz ich stan cząstkowy. Niepełny zasób zbiorów Archiwum Pro-

ność. Artyści u dominikanów (1981–1989). W: W cieniu klasztoru dominikanów. Pod redakcją Andrzeja Golembnika. Gdańsk 2002 s. 143–156; M. Osieciński: Pokolenia. Duszpasterstwa akademickie kiedyś i dzisiaj – Gdańsk. „Tygodnik Powszechny”. R. 2003 nr 20 s. 17; A. Walczak: „Punkty mówione” i inne formy działalności Środowisk Twórczych w ramach Duszpasterstwa Dominikańskiego w Gdańsku w latach 1982–1988 (ze wspomnień wspieranych zapisami). „Gdański Rocznik Kulturalny”. Gdańsk 2000 nr 19 s. 179–188

⁴ Nazwa duszpasterstwa wzięła się od sali na I piętrze klasztoru, w której odbywały się spotkania przez pierwsze kilkanaście lat. Był to pokój położony obok klasztornej celi o. Ludwika [wyjaśnienie - MG]. Por. J. M. Kobus, dz. cyt., s. 18; R. Ciba: *Dzieje i duszpasterstwo Zakonu Dominikanów przy parafii św. Mikołaja w Gdańsku w latach 1945–1990*. Praca magisterska napisana na seminarium naukowym z Historii Kościoła pod kierunkiem ks. dra Alojzego Rott y, ATK Warszawa 1999 s. 55–58.

wincjalnego w Warszawie i Krakowie oraz zasobu Archiwum klasztoru dominikanów w Gdańsku powoduje, że taki spis został złożony z wielu fragmentów archiwalnych⁵.

Niemniej na obecny stan badań przedstawia się on następująco:

- 01.08.1962–31.08.1966: o. Ludwik Wiśniewski OP – I okres pobytu w Gdańsku. Wyjeżdża czasowo na dokończenie studiów na Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie;
- 03.09.1966–27.09.1968: o. Włodzimierz Czesław Wesołowski OP, wskazany przez o. Ludwika na kontynuację i prowadzenie DA (opuścił zakon 27.09.1968 roku);
- 03.04.1968–09.09.1972: o. Ludwik Wiśniewski OP (3.04.68 – niezwłoczne skierowanie przez Prowincjała w formie czasowej deputacji do Gdańska, asygnta stała do wspólnoty gdańskiej dnia wystawiona 24.06.1968 r.)⁶. Duszpasterzem wspomagającym miał być o. Przemysław Kłopot OP, jednak zaistniało to tylko intencjonalnie, bowiem trwało niedługo. O. Ludwik Wiśniewski zostaje dość nagle i niespodziewanie dla uczestników przeniesiony z Gdańska w wrześniu 1972 roku. Spowodowane to było naciskami władz państwowych oraz biskupa gdańskiego na władze zakonne⁷;
- 31.08–28.09.1972: o. Wojciech Świerk OP, miał być duszpasterzem po o. Ludwiku (jednak opuścił zakon w 1972 r.);
- 28.09–11.10.1972: o. Janusz Górzyński OP (proponowany przez prowincjała na bardzo krótki okres czasu);
- 11.10.1972–26.03.1974: o. Tadeusz Marek OP, kontynuacja po o. Ludwiku (jednak po półtorarocznej obecności został przeniesiony do Krakowa, co było związane z nominacją na wychowawcę braci studentów);

⁵ Por. Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie; Archiwum Sekretariatu Prowincjała Polskiej Prowincji Dominikanów w Warszawie; Archiwum Klasztoru OO. Dominikanów w Gdańsku.

⁶ Por. Archiwum PPD w Warszawie,teczka osobowa o. Ludwika Wiśniewskiego

⁷ Jest to jeden z ważnych punktów historii tego duszpasterstwa, ale wymaga jeszcze dogłębnych badań i dotarcia do wszystkich materiałów archiwalnych IPN. Por. H. Kuzdro: *Problemy duszpasterstwa Akademickiego z uwzględnieniem specyficznych działalności na terenie Trójmiasta. Zadania Służby Bezpieczeństwa na tym odcinku*. Legionowo 1976, sygnatura nr IPN GD 028/120; Informacje uzyskane z rozmów z o. Ludwikiem Wiśniewskim OP (wywiad z dnia 06.10.2006 r.) oraz z o. Konradem Hejmo OP (wywiad z dnia 18.08.2006 r.) [mps w zbiorach autora].

- 11.03.1974–15.07.1978: o. Bolesław Rafiński OP, wspomagający o. Józef Bakalarz OP (od 12 lipca 1975 – 30 czerwca 1976 r.), drugim wspomagającym był o. August Mamulski OP (od lipca 1976 – do 1979 roku);
- 15.09.1978–12.05.1979: o. Konrad Hejmo OP, zostaje skierowany do Gdańska w formie czasowej deputacji, jednocześnie ciągle pełni obowiązki w redakcji ‚W drodze’ w Poznaniu. Wspomagającym jest o. August Mamulski OP;
- 19.08.1979–04.08.1985: o. Sławomir Słoma OP⁸. Wspomagający o. Mirosław Kur OP (od 2.09.1982–31.07.1984 r.), który pełni również czasowo funkcję głównego duszpasterza, ze względu na różne zawirowania związane z działalnością o. Sławomira. Mamy tutaj do czynienia z różnymi naciskami Służby Bezpieczeństwa, zakazem pełnienia funkcji duszpasterza i naciskiem biskupa Lecha Kaczmarka wobec Prowincjała o. Walentego Potworowskiego OP⁹;
- 28.05.1985–27.08.1989: o. Stanisław Tasiemski OP, wspomagający o. Bolesław Rafiński OP (23.07.1985–15.10.1986 r.) oraz o. dr Józef Pucilowski OP (18.05.1987–czerwiec 1993 r.)¹⁰;
- 01.08.1989–30.06.1995: o. Michał Ziolo OP, wspomagający o. dr Józef Pucilowski OP (do czerwca 1993 r.);
- 23.06.1995–30.06.1996: o. Wojciech Morawski OP;
- 01.07.1996–30.06.2000: o. Marek Grubka OP, wspomagający o. Wojciech Czwichocki OP;
- 01.07.2000–30.06.2005: o. Cyprian Klajs OP;
- 01.07.2005–30.06.2006: o. Maciej Soszyński OP;
- od 01.07.2006 – o. Paweł Pobuta OP.

⁸ Por. Archiwum PPD w Warszawie,teczka osobowa o. Sławomira Sł o m y.

⁹ Podobnie jak w przypadku o. Ludwika Wiśniewskiego i w tej sytuacji należy jeszcze zbadać różne wątki. Jednak z różnych dokumentów wynika, że osoba o. Sławomira i jego działalność była bardzo kontrowersyjna i niewygodna zarówno dla władz państwowych jak i kościelnych [MG]; Por. Wywiad z o. Walentym Potworowskim OP; Cz. Kitowski: *Kontrola operacyjna Duszpasterstwa Akademickiego prowadzonego przez zakony na terenie Gdańska*. Legionowo 1986 [Wyższa Szkoła Oficerska MSW, praca dyplomowa], sygnatura nr IPN GD 091/46;

¹⁰ Por. Archiwum PPD w Warszawie,teczka osobowa o. Józefa P u c i ł o w s k i e g o.

II. Program duszpasterstwa i kalendarium za lata 1962–1989

Badając materiały archiwalne i chcąc znaleźć odpowiedź na pytanie o istotę założeń programowych duszpasterstwa w poszczególnych okresach i dla każdego z duszpasterzy, należy przebadać skrawki dostępnych dokumentów, sprawdzić zachowane programy duszpasterskie i informatory. W wielu miejscach można znaleźć autentyczne zachowane listy i relacje oraz sprawozdania przygotowywane dla władz kościelnych, co było normą działania dla każdego z duszpasterzy. Odbywające się również regularne spotkania duszpasterzy z gdańskim biskupem i diecezjalnym duszpasterzem akademickim pozostawiły przekazy w formie sprawozdań i protokołów, z których można uzyskiwać cenne, poszukiwane informacje.

Program każdego istniejącego duszpasterstwa był zarysowany w materiałach, które każdy z duszpasterzy otrzymywał na wspólnych, roboczych spotkaniach. Do tego dołączyć należy charyzmat osoby prowadzącego oraz powiązanie ośrodka z duchowością zakonną, jeśli istniał w jej przestrzeni.

Dla każdego ośrodka dominikańskiego, także gdańskiego, niewątpliwie równie ważnym było odniesienie do pierwszego i wiodącego duszpasterstwa istniejącego od 1937 r. przy poznańskim klasztorze dominikanów. Wiele późniejszych duszpasterzy, z innych miejscowości, tutaj właśnie poszukiwało wzorców i odniesień dla swojej działalności¹¹.

1. Lata 1962–1966. Pierwszy okres pobytu o. Ludwika Wiśniewskiego w Gdańsku

Ten okres powstawania duszpasterstwa jest słabo udokumentowany. Zbieranie okruszków informacji rozproszonych w kilku źródłach¹² przynosi jednak dość istotną odpowiedź na dwa podstawowe pytania. Pierwsze z nich dotyczy samego początku powstawania pierwszej grupy, jeszcze nieformalnej, która spotyka się już z o. Ludwikiem i staje się podstawą przyszłego duszpasterstwa po zatwierdzeniu ośrodka DA w 1964 r. Inną sprawą natomiast jest próba odpowiedzi na pytanie, jaki był podstawowy program pierwszych zajęć i spotkań, proponowany kolejnym uczestnikom w okresie nieformalnym a jaki od momentu oficjalnego zaistnienia tej grupy.

¹¹ Por. *Pięćdziesiąta rocznica istnienia Duszpasterstwa Akademickiego OO. Dominikanów w Poznaniu*. Poznań 1988 [mps].

¹² Por. Archiwum klasztoru OO. Dominikanów w Gdańsku, zbiór nieuporządkowany; Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie; Archiwum Sekretariatu Polskiej Prowincji Dominikanów w Warszawie; Archiwum Archidiecezji Gdańskiej; wywiady z uczestnikami „Górki”.

Rok akademicki 1962–1963

Pod koniec sierpnia 1962 roku zostaje skierowany do klasztoru gdańskiego o. Ludwik Wiśniewski. Na początku swego pobytu spełnia normalną posługę parafialną i jest katechetą. Szczególne znaczenie ma jego obecność w Technikum Łączności, skąd rekrutuje się rdzeń pierwszej grupy uczestników późniejszego duszpasterstwa.

Od 1 września 1962 r. o godz. 10-tej jest odprawiana msza święta dla młodzieży, począwszy od klas VII, zarówno „uczącej się jak i pracującej”¹³. Przeglądając ogłoszenia parafii św. Mikołaja, w okresie od kwietnia do września 1962 roku, nie znajdujemy w nich śladów informacji skierowanych do studentów. Toczy się normalna posługa parafialna, odbywa się bardzo wiele zajęć dla młodzieży¹⁴. Jednak nie znajdujemy na przełomie września i października 1962 roku, żadnych ogłoszeń czy też jakichś szczególnych śladów wskazujących na początek roku akademickiego ani podejmowania zajęć dla młodzieży studiującej¹⁵. Natomiast w grudniu tegoż roku (1962) pojawia się pierwsza wzmianka o mszy świętej odprawianej o godz. 19.00 jeden raz w tygodniu¹⁶. To bardzo istotna informacja dla określenia samych początków rodzenia się akademickiej grupy duszpasterskiej. Z rozmów z pierwszymi uczestnikami takich spotkań wynika, że o. Ludwik od początku swojego przyścia prowadził różne spotkania dla młodych, co doprowadziło w ciągu pierwszego roku jego posługi w Gdańsku (wrzesień 1962 do czerwiec 1963 r.) do zrodzenia się zalążku grupy duszpasterskiej, z której w następnym roku ukształtował się rdzeń przyszłego ośrodka DA¹⁷.

W ogłoszeniach na Wielki Post 1963 roku nie znajdujemy żadnej notki czy też wzmianki o rekolekcjach akademickich w kościele dominikanów¹⁸. Także w ogłoszeniach na maj nie znajdujemy jeszcze wzmianki o organizowaniu wyjazdu do Częstochowy na majową pielgrzymkę studentów¹⁹.

Jednak już w wakacje ma miejsce pierwszy, zorganizowany przez o. Ludwika wyjazd dla młodzieży. Nie wiemy gdzie się odbył, ale wiadomo, że była to grupa młodzieży mieszanej, która stała się rdzeniem przyszłego duszpasterstwa.

¹³ *Ogłoszenia od 29 IV 1962 – 31 XII 1964 r. z ambony w bazylice św. Mikołaja OO. Dominikanów w Gdańsku*. s. 194, 29,5 x 20,5 cm., półpl.; Od s. 168 karty nie zapisane.

s. 23.

¹⁴ Tamże, s. 1–27.

¹⁵ Tamże, s. 29–31.

¹⁶ Tamże, s. 39.

¹⁷ Potwierdza to o. L u d w i k w przeprowadzonych przez autora rozmowach (wywiad z dnia 06.10.2006 r. – mps w zbiorach autora). Por. Informacje z rozmowy przeprowadzonej przez autora z prof. Elżbietą W o l i c k ą, jedną z pierwszych uczestniczek duszpasterstwa (wywiad z dnia 19.08.2006).

¹⁸ Por. *Ogłoszenia z ambony...* Dz. cyt. s. 58.

¹⁹ Tamże, s. 65–69.

Jednak na temat samego wyjazdu trudno uzyskać więcej szczegółów od pierwszych uczestników²⁰.

Rok akademicki 1963–1964

Początek roku szkolnego przynosi zmianę godziny mszy świętej dla młodzieży z 10-ej na godz. 9.00²¹. Jednak w czerwcu 1964 roku ponownie msza święta dla młodzieży odprawiana jest o godz. 10.00 i przewodniczy jej już o. Ludwik Wiśniewski²².

Począwszy od czwartku 26 września 1963 r. rozpoczynają się spotkania wieczorne dla młodzieży i młodej inteligencji. Jest to udokumentowany początek oficjalnych spotkań małej grupy akademickiej. W ogłoszeniu jest mowa o konferencji, a spotkanie odbywa się w kaplicy św. Jacka²³. Mamy tutaj do czynienia z rozmyślnie zaplanowaną serią spotkań dla młodzieży pracującej, studiującej i młodej inteligencji. Z dalszych ogłoszeń wynika, że co niedzielę podawano informację o tych spotkaniach, które prowadził o. Ludwik Wiśniewski, a rozpoczynały się o godz. 20.00 w kaplicy św. Jacka²⁴.

Inną formą spotkań modlitewnych był październikowy różaniec dla młodzieży, odbywał się o godz. 18.30 jako spotkanie specjalne, a miejscem była wspomniana już kaplica św. Jacka²⁵.

14–16.11.63, czwartek – sobota, rozważania religijne dla młodzieży męskiej codziennie o godz. 19.00, a 03-05.12.63, wtorek – czwartek – specjalne nauki dla młodzieży żeńskiej w kaplicy św. Jacka. Początek o godz. 18.00²⁶,

15.05.64, piątek – specjalna msza święta dla maturzystów gromadzących się w naszym kościele, o pomyślny wynik egzaminów maturalnych²⁷,

Wakacje – wyjazd na spływ kajakowy z o. Ludwikiem Wiśniewskim²⁸.

²⁰ Por. rozmowa z prof. E. Wołicką – to jednak bardzo odległy czas i trudno jest wydobyć z pamięci szczegóły z początków działalności ośrodka.

²¹ Por. *Ogłoszenia* ..., dz. cyt. s. 85.

²² Por. *Protokół z wizytacji kanonicznie parafii św. Mikołaja i św. Brygidy w Gdańsku w dniach 22–26 czerwca 1963 r.* w: Archiwum Archidiecezji Gdańskiej, Parafia św. Mikołaja 1945–1965, III a, 1p s.90–99.

²³ Por. *Ogłoszenia*... s. 87.

²⁴ Tamże s. 90.

²⁵ Tamże s. 89–90.

²⁶ Tamże s.100.

²⁷ W wielu rozmowach z pierwszymi uczestnikami Górki pojawia się informacja, że początkiem wspólnoty duszpasterskiej była grupa maturzystów, których katechetą był o. Ludwik Wiśniewski [uwaga MG].

²⁸ Spływy kajakowe organizowane były rokrocznie, nawet po odejściu o. Ludwika z Gdańska [MG].

Rok akademicki 1964–1965. Oficjalne ustanowienie ośrodka duszpasterstwa akademickiego przy Bazylice św. Mikołaja w Gdańsku

Dnia 10 września 1964 r. biskup Lech Kaczmarek mianuje ojca Ludwika Wiśniewskiego duszpasterzem akademickim przy Bazylice św. Mikołaja w Gdańsku i oficjalnie powołuje ośrodek Duszpasterstwa Akademickiego przy Bazylice św. Mikołaja, w ramach istniejącego klasztoru dominikanów w Gdańsku²⁹. To ważne wydarzenie otwiera nowy, oficjalny rozdział istnienia i działalności gdańskiej „Górki”.

07.10.64, środa – ks. Bp Lech Kaczmarek, konferencja dla młodzieży akademickiej w kaplicy św. Jacka. Początek o godz. 20.00;

11.10.64, niedziela – godz. 12.00 – msza święta akademicka w kaplicy św. Jacka. Począwszy od tej niedzieli wystartował oficjalnie ośrodek duszpasterstwa przy Bazylice św. Mikołaja³⁰.

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę, że początkowo niedzielna msza święta dla studentów odbywała się w bocznej kaplicy św. Jacka, w północnej nawie kościoła św. Mikołaja. Prawie równolegle w głównym kościele odbywała się w tym samym czasie msza święta parafialna o godz. 12.30. Uczestnicy wspominają, że pierwsze msze akademickie musiały być z tego właśnie powodu recytowane³¹. Szukając źródeł dla przyszłej akademickiej mszy świętej o godz. 10.00, jest wielce istotnym, zrozumienie, ile czasu potrzebowała wspólnota klasztoru, aby w pełni zaakceptować fakt istnienia duszpasterstwa akademickiego. Wspomina o tym o. Ludwik w jednym ze swoich listów do Prowincjała pisanych w tym okresie. Także w późniejszym sprawozdaniu programowym zwraca uwagę, jak ważnym faktem byłoby wydzielenie takiej, osobnej mszy odprawianej tylko dla środowiska akademickiego³².

04.11.64, środa – godz. 20.00 – konferencja dla młodzieży akademickiej pt. „Moja odpowiedzialność za dzisiejszy świat”, w kaplicy św. Jacka³³;

Adwent 1964 r. – w kaplicy św. Jacka odprawiana jest codzienna msza święta dla studentów o godz. 19.00. Przed mszą różaniec o godz. 18.30.

²⁹ Por. Dekret nominacyjny z dnia 10 września 1964 r., numer 7724/64 w: Archiwum Archidiecezji Gdańskiej. *Duszpasterstwo Akademickie 1959–1965*, nr III, 8 T. II s. 35.

³⁰ Por. *Ogłoszenia ...*, s. 149–151. W takiej sytuacji mamy dwie Msze równolegle odprawiane w kościele i w kaplicy św. Jacka dla studentów. W rozmowach podkreślano, że msza dla studentów początkowo była recytowana i cicha, ze względu na nakładanie się liturgii [MG].

³¹ Początkowo duszpasterstwo „Górka” miało do dyspozycji na mszę akademicką jedynie 30 minut czasu. I był to problem nie do rozwiązania ze względu na wewnętrzną organizację posługi przez wspólnotę klasztoru. Wspomina o tym o. L u d w i k w rozmowie z dnia 6.10.2006 r. [mps w zbiorach autora].

³² L. Wiśniewski: *W sprawie Duszpasterstwa Akademickiego w Gdańsku. List do Prowincjała z 25.4.1968 r.* w: Archiwum klasztoru OO. Dominikanów w Gdańsku. Zbiór nieuporządkowany s. 2–3.

³³ Tamże, s. 155.

W II połowie stycznia 1965 r. zaczyna się odprawiać msze święte wieczorne, w środy i pierwsze piątki, dla młodzieży akademickiej w ramach Duszpasterstwa Akademickiego³⁴. Niedzielne konferencje akademickie odbywają się w każdą niedzielę o godz. 10.00 w kaplicy św. Jacka i prowadzi je o. Ludwik. Natomiast w każdy czwartek wieczorem o godz. 20.00, specjalne konferencje dla studentów prowadzi również o. Ludwik, chociaż zdarza się, że pojawia się tutaj zapraszany przez duszpasterza gość z zewnątrz.

18.02.65 – konferencja ks. dr Janusza Ignatowicza;
Wielki Post – 6 konferencji dla inteligencji wygłosił ks. bp Lech Kaczmarek;
04–10.04.65 – Wielkopostne Rekolekcje Akademickie – ks. dr Witold Pietkun. Były to pierwsze rekolekcje akademickie w Bazylice św. Mikołaja³⁵;
15–16.05.65 – XXIX Pielgrzymka Młodzieży Akademickiej na Jasną Górę;
28.06–10.07 – obóz wędrowny – pobraże Bałtyku, prowadzi o. Ludwik, w czasie drogi konferencje pt. „Laikat w kościele“;
25.07–05.08 – obóz stacjonarny w Okoninach k. Starogardu;
II poł. lipca – wyjazd wakacyjny Górki.

Rok akademicki 1965–1966

Na temat tego roku działalności również nie zachowało się wiele istotnych materiałów. Układ podobny był do poprzedniego roku. Msza święta odprawiana jest w niedzielę o godz. 12.00 w kaplicy św. Jacka. Natomiast w tygodniu, najczęściej w czwartki są głoszone konferencje wieczorne.

Adwent – konferencje „Problemy światopoglądowe“ – prowadzi o. Ludwik Wiśniewski
28–31.03.66 – Wielkopostne Rekolekcje Akademickie, prowadzi ks. dr Janusz Ignatowicz;
15–16.05.66 – Jasna Góra, *Te Deum* Młodzieży Studiującej, Górka obecna z o. Ludwikiem;
15–30.07.66 – wędrowny obóz w Tatry i na Babią Górę, o. Ludwik;
3–15.08.66 – Czarna Hańcza, spływ kajakowy z o. Ludwikiem.

2. Okres od początku września 1966 do końca marca 1968 r.

Po wakacjach z Gdańska odchodzi o. Ludwik Wiśniewski i przekazuje duszpasterstwo o. Włodzimierzowi Wesołowskiemu, który przychodzi na wybrzeże z Poznania³⁶.

Rok akademicki 1966–1967

W programie tego roku akademickiego o. Włodzimierz wskazał w pisemnym sprawozdaniu na dwa zasadnicze spotkania w tygodniu, niedzielne i czwart-

³⁴ Por. Archiwum Archidiecezji Gdańskiej, Duszpasterstwo Akademickie, III/9 T.II s. 346.

³⁵ Por. Archiwum Klasztoru Gdańskiego, sprawozdanie o. L u d w i k a z rekolekcji, zbiór nieuporządkowany.

³⁶ Jest to o tyle istotne, że o. W ł o d z i m i e r z przynosi z sobą doświadczenie poznańskiego duszpasterstwa, któremu przypatrywał się przez rok swojego pobytu w Poznaniu [wyjaśnienie autora]. Por. L. W i ś n i e w s k i: *W sprawie Duszpasterstwa Akademickiego w Gdańsk*, dz. cyt.

kowe, jako swoje filary. Przejmując duszpasterstwo po o. Ludwiku, prawdopodobnie dokonuje zmiany godziny niedzielnej mszy świętej. Według jego sprawozdania odąd jest ona odprawiana o godz. 9.00 (w kościele – ale nie ma pewności, czy tak jest rzeczywiście), a po niej dopiero spotkanie tematyczne bądź towarzyskie o godz. 10.00. Natomiast w każdy czwartek msza święta odprawiana jest o godz. 20.00, następnie ma miejsce spotkanie tematyczne³⁷.

W okresie wakacyjnym 1967 r. odbyły się następujące wyjazdy:

- 24–25.06.67 – Ogólnopolski Rajd Elektroników na Kaszubach – z Górki dołącza się grupa ok. 40 osób;
- 26–30.06.67 – Bory Tucholskie, Dni skupienia Górki prowadzi o. Ludwik i o. Włodzimierz;
- 10–30.07.67 – spływ kajakowy Brdą i nad Jezioro Charzykowskie;
- 10–29.07.67 – obóz wędrowny (Tatry i Pieniny), o. Włodzimierz;
- 01–10.08.67 – spływ kajakowy z o. Ludwikiem;
- Przełom sierpnia i września – obóz duszpasterski z o. Ludwikiem Wiśniewskim³⁸.

Rok akademicki 1967–1968

W bieżącym roku akademickim nie zachodzą istotne zmiany w programie duszpasterstwa, natomiast pojawiają się nowe propozycje. Wiemy to z programu jaki przedstawił o. Włodzimierz³⁹. Zasadnicze punkty duszpasterskiej propozycji zawierają:

- w niedzielę prawdopodobnie msza święta o godz. 9.00, a po niej spotkanie uczestników w sali duszpasterstwa ok. godz. 10.00,
- w każdy czwartek o godz. 20.00 odbywają się konferencje akademickie w kaplicy św. Jacka i jest to „główne spotkanie religijne ośrodka dominikańskiego w tygodniu”,
- poza tym we wtorki pojawia się wieczór modlitewny, a w środy duszpasterz proponuje dyżur w konfesjonale,
- również w piątki wieczorem pojawia się propozycja spotkań, ale nie mają one charakteru regularnej propozycji. Ważną sprawą jest wyznaczenie dyżuru duszpasterza dla indywidualnych spotkań i rozmów, które mogą się odbywać od wtorku do piątku w godzinach przedpołudniowych i popołudniowych,
- inne istotne punkty programu rocznego, to dni skupienia, rajdy studenckie, spotkania dyskusyjne i wieczorki taneczne, jako propozycje kulturalne⁴⁰.

W ciągu roku wydarzyło się:

³⁷ Por. *Sprawozdanie z pracy duszpasterskiej w roku akademickim 1967/6 z dnia 14.10.1967 roku*. w: Archiwum Archidiecezji Gdańskiej, III a 1p [zbiór luźny].

³⁸ Z powyższego wynika, że o. L u d w i k jest w różny sposób obecny wśród „górkowiczów” pomimo swojego wyjazdu do Warszawy. To ważna cecha jego osobowości i posługi kapłańskiej widoczna również po jego przeniesieniu z Gdańska do Lublina i Wrocławia, w późniejszych latach. [MG].

³⁹ Por. W. W e s o ł o w s k i: *Program regularnej pracy duszpasterskiej duszpasterstwa akademickiego przy bazylice ojców dominikanów w Gdańsku na rok akad. 1967–68 (dla o. Przeora)*. W: Archiwum Klasztoru OO. Dominikanów w Gdańsku,teczka *Pisma klasztorne 1967–1970*.

⁴⁰ Tamże.

- październik – pielgrzymka do Szpegowaska na groby pomordowanych;
- listopad - „Andrzejki” – potańcówka w DA;
- grudzień - spotkanie z bokserem Józefem Grudniem;
- 21–24.03.68 – Wielkopostne Rekolekcje Akademickie i dla Młodzieży, prowadził o. Ludwik Wiśniewski⁴¹.

3. Okres od kwietnia 1968 do początku września 1972 r. Drugi okres pobytu o. Ludwika Wiśniewskiego w Gdańsku

Skierowany przez Prowincjała ojciec Ludwik wraca do Gdańska dość nagle i niespodziewanie, kiedy okazuje się, że musi zastąpić o. Włodzimierza w duszpasterstwie. Jest to niewątpliwie bardzo trudny moment dla dominikanów oraz dla uczestników dominikańskiej „Górki”. Odejście o. Włodzimierza z zakonu jest szczególnie dla uczestników duszpasterstwa zaskoczeniem i bolesnym doświadczeniem. Jednak dość szybko sytuacja zostaje opanowana. Niewątpliwie sprzyjało temu ponowne zjawienie się w ośrodku DA tego, który go zakładał.

Chcąc scharakteryzować założenia programowe, które obowiązywały w kolejnych kilku latach działalności duszpasterstwa, należy szukać ich korzeni w liście o. Ludwika, skierowanym do ówczesnego Prowincjała o. Krzysztofa Kasznicy i przeora klasztoru w Gdańsku o. Urbana Szeremeta. List datowany jest na 25 kwietnia 1968 roku. Jest to dwudziestoczczerostronicowy dokument, opracowanie, które patrząc z dzisiejszej perspektywy, jest bardzo dojrzałym wnioskiem o roli i zadaniach duszpasterstwa akademickiego⁴².

Wszystko, co dalej możemy i chcielibyśmy powiedzieć o sposobach działalności i posługach o. Ludwika w duszpasterstwie akademickim, nie tylko w Gdańsku, ale i w następnych latach w Lublinie i Wrocławiu, właśnie w tym dokumencie ma swój początek. Opracowanie jest również świadectwem o samej osobie duszpasterza, młodego przecież jeszcze kapłana, który po czteroletnim pobycie w duszpasterstwie w Gdańsku i odbytych studiach na ATK w Warszawie, formułuje tezy uniwersalne, ważne dla istnienia każdego ośrodka DA, obecnego w wielu miejscach w Polsce. Dokument formułuje śmiało propozycje o roli mszy świętej niedzielnej dla środowiska akademickiego, roli wykładów dla stałej formacji przyszłej inteligencji. Duszpasterz przekazuje również swoje przemyślenia o zadaniach formacji laikatu w wymiarze późniejszej działalności społecznej.

Elementy propozycji o. Ludwika znajdujemy w realizowanym programie w Gdańsku. Jednym z najważniejszych w tym czasie programów jest organizowanie wykładów dla studentów i młodej inteligencji, ujętych w czteroletni cykl

⁴¹ Por. Archiwum Klasztoru Gdańskiego, zbiór nieuporządkowany.

⁴² Por. *W sprawie Duszpasterstwa Akademickiego w Gdańsku...*, dz. cyt.

edukacyjny, realizowany we współpracy z KUL. Na owe czasy był to bardzo śmiały projekt duszpasterski i bardzo nowatorski⁴³.

Rok akademicki 1968–1969

Wakacje '68: 15–30.07 – Bieszczady, obóz wędrowny z o. Ludwikiem⁴⁴;
24–25.10.68 – rozpoczyna się roczny cykl wykładów i konferencji przeznaczonych głównie dla studentów i inteligencji. Tematyka wykładów z zakresu etyki, filozofii Boga, Pisma św. i katolickiej nauki wiary. Spotkania odbywają się raz na dwa tygodnie w kaplicy św. Jacka, o godz. 19.30⁴⁵. Wykłady prowadzili:
- Wprowadzenie w Pismo święte o. prof. dr Józef Paściak OP
- Zagadnienia wstępne do studium z zakresu etyki – o. Eugeniusz Gawel OP
- Filozofia Boga – doc. dr Mieczysław Gogacz
- Wybrane zagadnienia z dogmatyki katolickiej – o. Ludwik Wiśniewski OP
Oprócz tego realizowano kształcenie religijne w małych grupach, w czterech różnych kręgach⁴⁶;
02–05.03.69 – Wielkopostne Rekolekcje Akademickie – prowadził ks. Stanisław Sierla z Katowic.

Rok akademicki 1969–1970

07.03.70 – akademie ku czci św. Tomasza z udziałem duszpasterzy i młodzieży akademickiej z Gdańska zorganizowana przez DA. Górka;
30.04–03.05.70 – Rajd Świętokrzyski⁴⁷;
09–10.05.70 – wyjazd do Częstochowy na Ogólnopolską Pielgrzymkę Studencką ze studentami z Górki;
31.05.70 – II Skurczykoty, Wieżyca – rajd duszpasterski.

W programie duszpasterstwa na nowy rok akademicki istotną rolę pełni kontynuacja systematycznych wykładów z zakresu filozofii (we współpracy z KUL)

Rok akademicki 1970–1971

Nie wiemy z całą pewnością kiedy dokładnie zostaje wprowadzona msza święta akademicka o godz. 10.00⁴⁸. Jednak widzimy ją obecną w kolejnych latach. Uczestnicy duszpasterstwa wspominają „dziesiątkę“, jako celebrowaną jeszcze przez o. Ludwika.

⁴³ Tamże.

⁴⁴ Por. Archiwum PPD w Warszawie,teczka osobowa o. Ludwika Wiśniewskiego.

⁴⁵ To bardzo ważny zapis, który jest świadectwem bardzo śmiałego jak na owe czasy projektu o. Ludwika przeprowadzanego we współpracy z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim. Zamysłem duszpasterza było regularne kształcenie studentów i dorosłych w cyklu czteroletnim. Por. Archiwum Klasztoru Gdańskiego, zbiór nieuporządkowany.

⁴⁶ Por. L. Wiśniewski: *Sprawozdanie z działalności Ośrodka D.A. przy Bazylice św. Mikołaja w Gdańsku – za rok 1968/69*. W: Archiwum DODA w Gdańsku, zbiór nieuporządkowany.

⁴⁷ Tamże.

⁴⁸ Nie pamięta tego również o. Ludwik. Potwierdza jedynie fakt, że już za jego drugiego pobytu w Gdańsku odprawiał msze św. o godz. 10.00, jako specjalne dla młodzieży akademickiej. Przypuszcza, że mogły one zaistnieć już w okresie posługi o. Włodzimierza Wesołowskiego o [uwaga autora – MG].

28.03–01.04.71 – Wielkopostne Rekolekcje Akademickie, o. Eugeniusz Gawel OP;
12–24.07.71 – spływ kajakowy;
02–15.08.71 – Pielgrzymka z Warszawy do Częstochowy;
04–15.09.71 – obóz w Bieszczadach;
27–29.09.71 – Gdańsk, rekolekcje zamknięte dla studentów.

Rok akademicki 1971–1972

Począwszy od początku roku akademickiego wprowadzono w ośrodku DA codzienną, wieczorną mszę dla studentów, która odprawiana jest o godz. 19.30⁴⁹. W dniach 18–24.10.1971 r. mają miejsce konferencje z okazji 80-jej rocznicy encykliki *Rerum novarum*, a spotkania zaplanowano od poniedziałku do soboty o godz. 18.00, natomiast w niedzielę o godz. 12.00. Z układu wykładów, ich tematyki oraz doboru wykładowców, można wysnuć wniosek, że główny wpływ na taki kształt konferencji miał o. Ludwik Wiśniewski, który w późniejszych latach wielokrotnie organizuje tzw. tygodnie myśli społecznej⁵⁰.

18.10.71, „Stare i nowe w urzędowej nauce kościoła“, doc. A. Święcicki (ATK);
19.10.71, „Prawo naturalne fundamentem nauki społecznej Kościoła“, o. W. Jacher OP;
20.10.71, „Etyka w dobie społeczeństwa technicznego“, red. St. Wilkanowicz;
21.10.71, „Problemy sprawiedliwości społecznej w dzisiejszym świecie“, ks. dr Radwan (KUL);
22.10.71, „Źródła światowych napięć w świetle etyki“, o. Władysław Skrzydlewski OP (Kraków);
23.10.71, „Teologia działalności doczesnej“, ks. Władysław Słomka (KUL);
24.10.71, „Działalność społeczno-gospodarcza w świetle wiary“, ks. dr Sieg TJ.

Na przełomie 1970–1971 r. ojciec Ludwik rozpoczyna bardziej śmiało działania duszpasterskie. Jak sam wspomina w jednej z rozmów, niewątpliwy wpływ na jakość i sposób jego obecności w DA miały wydarzenia grudnia 1970 r. w Gdańsku. Jego działania i obecność powoduje, że również w tym czasie ma swoje korzenie przyszły społeczny ruch młodych. Pod koniec lat 70-tych przyjmie on nazwę Ruch Młodej Polski. Jego początki sięgają tego czasu i mają swoje źródła również na „Górcie“, przede wszystkim w osobie o. Ludwika i w jego pragnieniach prowadzenia działań społecznych⁵¹ oraz w osobach kilku uczestników, którzy zwrócili się do duszpasterza z prośbą o uczestnictwo społeczne i towarzyszenie⁵².

⁴⁹ Por. Parafia św. Mikołaja w: Archiwum Archidiecezji Gdańskiej, III a 1p.

⁵⁰ Ciekawa propozycja jak na czasy bezpośrednio po wydarzeniach grudnia '70 w Gdańsku. Widać w niej wyraźny nacisk na potrzebę formacji społecznej, w oparciu o społeczne nauczanie Kościoła [MG].

⁵¹ Por. P. Zaremba: *Młodopolacy. Historia Ruchu Młodej Polski*. Gdańsk 2000; M. Wyrych: *Kapelani Solidarność 1980–1989*. Warszawa 2005 s. 157–170.

⁵² Por. P. Zaremba: *Młodopolacy...*, dz. cyt.

Jednym z bardzo ofensywnych duszpastersko pomysłów był cykl spotkań przeniesiony z Poznania, który nazwany został „Trybuna Duszpasterska“. Polegał on na tym, że zaproszeni prelegenci spotykali się w specjalnie przygotowanej do dyskusji przestrzeni kościoła, prezentowali głosy wprowadzające do rozmowy oraz odpowiadali na zadane przez uczestników pytania.

Styczeń 1972 – Trybuna Duszpasterska (pierwsza z cyklu), Ks. dr Edmund Piszcz, Ks. dr Bogdanowicz, K. Śliwiński⁵³;

Marzec 1972 – Trybuna Duszpasterska⁵⁴ (druga);

Wakacje – spływ kajakowy Drwęcą⁵⁵;

Podobnie jak w poprzednim roku akademickim odprawia się codziennie wieczorną mszę świętą dla studentów o godz. 19.30⁵⁶.

4. Okres od października 1972 do początku marca 1974 r.

Za swoją aktywną działalność o. Ludwik jest przeniesiony w trybie pilnym z Gdańska. Sprawa ta wymaga jeszcze bardzo skrupulatnych badań, aby zrozumieć wszystkie kulisy tego przeniesienia. Nie ma jednak wątpliwości, że działalność o. Ludwika, śmiała i coraz bardziej odważna, gromadząca tłumy ludzi na spotkaniach dyskusyjnych, organizowanych w kościele, musiała zwrócić uwagę władz państwowych i kościelnych. W pracy dyplomowej, napisanej przez oficera SB Henryka Kuzdro znajdujemy odniesienie, potwierdzające takie działania władz: *znacznie osłabiło działalność ośrodka dominikańskiego przeniesienie na inny teren duszpasterza tego ośrodka ks. Wiśniewskiego. Powyższe przedsięwzięcie realizowano przy współpracy z Dep. IV*⁵⁷.

Ta sprawa domaga się jeszcze wyjaśnienia. Warto byłoby zrozumieć wielkość i rodzaj wpływu władz państwowych na władze kościelne w doprowadzeniu do podjęcia takiej decyzji przez ówczesnego prowincjała dominikanów⁵⁸.

Na jego miejsce przychodzi o. Tadeusz Marek⁵⁹, który podejmuje dalszą posługę w duszpasterstwie i wspomniany jest jako człowiek wielkiej modlitwy, a

⁵³ Por. H. K u z d r o, dz. cyt., s. 38–39.

⁵⁴ por. Tamże, s. 39. Por. *Informacje problemowe Dot. działalności księży i środowiska akademickiego w Trójmieście*. IPN Gdańsk 1974, sygnatura nr IPN GD 0046/362 t. XXXI s.7–8.

⁵⁵ *Informacje problemowe Dot. działalności księży i środowiska akademickiego w Trójmieście*. IPN Gdańsk 1974, sygnatura nr IPN GD 0046/362 t. XXXI s. 6–7.

⁵⁶ Por. Parafia św. Mikołaja w: Archiwum Archidiecezji Gdańskiej, III a 1p.

⁵⁷ Por. H. K u z d r o, dz. cyt., s. 50.

⁵⁸ W bezpośredniej rozmowie o. L u d w i k nie był w stanie ukazać kulisy tego przeniesienia (wywiad z dnia 06.10.2006 r. – mps w zbiorach autora). Por. H. K u z d r o: *Problemy ...*, dz. cyt.; Wywiad z o. Konradem H e j m o O P, który przeprowadziłem dnia 18.08.2006 r.

⁵⁹ Niestety nie udało się zarejestrować z nim rozmowy. Zmarł w 2005 r. [uwaga MG].

jednocześnie spokojnie wytyczający działalność ośrodka⁶⁰. To za jego przyczyną w duszpasterstwie powstaje kilka podgrup tematycznych.

Rok akademicki 1972–1973

Październik – Rajd „Opadające liście” – duszpasterstwo włączyło się aktywnie na swój właściwy sposób w rajd zorganizowany przez SZSP⁶¹;
12–15.04.73 – Wielkopostne Rekolekcje Akademickie, głosił o. dr Jacek Salij OP⁶²;
Wakacje – spływ kajakowy na Mazurach⁶³.

Rok akademicki 1973–1974

07.10.73, niedziela – godz. 10.00 msza święta inaugurująca rok akademicki w Dominikańskim Ośrodku Duszpasterstwa Akademickiego⁶⁴;
17.01.74, czwartek – Trybuna Duszpasterska p.t.: „Konflikt pokoleń”⁶⁵;
Koniec marca – „Pierwiosni”, rajd z o. Tadeuszem Markiem;
14.03.74, czwartek – godz. 20.00 – Trybuna Duszpasterska, temat o spowiedzi. Prowadzący: K. Śliwiński, Prof. Strojnowski, o. Jacek Salij OP, o. Tadeusz Marek OP.

5. Okres od marca 1974 do początku września 1978 r.

Ojciec Tadeusz odchodzi do Krakowa, wezwany i skierowany do innych obowiązków. Na jego miejsce przychodzi o. Bolesław Rafiński, który przez następnych kilka lat posługuje jako duszpasterz. Program ukształtowany w poprzednich latach jest kontynuowany.

Rok akademicki 1974/1975

08.12.74 – Wizytacja kanoniczna ks. bpa Lecha Kaczmarka, przewodniczy mszy akademickiej o godz. 10.00. Po mszy spotkanie z młodzieżą akademicką;
31.12.74 – g. 23.30, Adoracja N.S. i msza św. o północy na Nowy Rok;
09.01.75 – msza św. dialogowana, po niej agapa I-o czwartkowa oraz losowanie intencji modlitewnych na rok 1975;
16.01.75, po mszy św. o godz. 19.30 konferencja mgr Ewy Chwiałkowskiej pt.: „Rola idealów (wzorców) w formacji intelektualno-moralnej młodych”;
23.01.75, po mszy św. o 19.30 z cyklu „Samowychowanie”, ks. Jan Papkała, pallo-
tyn;
3–12.02 Codzienne spotkania o godz. 19.00;
12.02.75, Środa Popielcowa, godz. 20.00 pokutny obrzęd posypania popiołem i msza święta;

⁶⁰ Por. Informacje z rozmowy przeprowadzonej przez autora z Krzysztofem Kiszkiem (wywiad z dnia 11.07.2006).

⁶¹ por. H. K u z d r o, dz. cyt., s. 33.

⁶² Por. Parafia św. Mikołaja w: Archiwum Archidiecezji Gdańskiej, s. 101.

⁶³ *Informacje problemowe ...*, t. XXXI, dz. cyt., s. 29.

⁶⁴ *Informacje problemowe ...*, dz. cyt., s. 29; Archiwum Klasztoru Gdańskiego.

⁶⁵ *Informacje problemowe ...* t. XXIV, dz. cyt., s. 7.

20.02.75, „Samowychowanie” – konferencja ks. Jan Papkała;
26.02.75, Religijność młodzieży w Polsce;
06.03.75, msza św. z homilią dialogowaną, a po niej agapa z wykładem prof. A. Smólkowskiego pt. „Telefon zaufania”;
13.03.75, „Samowychowanie przez pokutę” – duszpasterz;
16–20.03.75 – Wielkopostne Rekolekcje Akademickie głosi o. dr Jan Andrzej Kłoczowski OP;
20.03.75, Trybuna Duszpasterska: „Manipulacja na człowieku”⁶⁶.

Rok akademicki 1975–1976

04.12.75 – msza św. o godz. 19.30 i „mikołajowa” Agapa duszpasterstwa;
4–8.04.76 – Wielkopostne Rekolekcje Akademickie, ks. Pawlak.

Rok akademicki 1976–1977

10.01 – spotkanie nt. wydarzeń w Radomiu – prowadził o. Bolesław i osoby świeckie;
03–06.03.1977, Akademickie Wielkopostne Rekolekcje, ks. prof. dr Janusz Pasierb. Codziennie. o g. 19.30 msza święta, po niej konferencja i modlitwa. Zakończenie w niedzielę o godz. 10.00.

Rok akademicki 1977–1978

25.09–02.10.1977, Uroczystości 750 lat pobytu w Gdańsku⁶⁷. Duszpasterstwo akademickie filarem obchodów rocznicowych:
25.09 – Konferencje podczas mszy świętych głosi o. dr Bruno Mazur OP, „Dominikanie w historii Miasta”
28.09 – „Dominikanie a życie duchowe wiernych” o. Bolesław Rafiński OP (duszpasterz)
29.09 – godz. 18.00 msza święta koncelebrowana przez Duszpasterzy Akademickich, konferencja pt.: „Duszpasterstwo akademickie w tradycji dominikanów”, o dr Tomasz Pawłowski OP
30.09 – godz. 18.00 msza święta koncelebrowana przez pierwszych po wojnie dominikanów; konferencja pt.: „Powrót dominikanów w 1945 roku”, o. Stanisław Dobecki OP
02.10 – godz. 10.00 msza święta na rozpoczęcie roku akademickiego, po niej konferencja pt.: „Rola dominikanów w czasach obecnych”, o. mgr Tadeusz Marek OP
24.11.1977 – Trybuna Duszpasterska p.t.: „Wierzę, lecz nie praktykuję czyli skąd się bierze obojętność” – dysputa w Bazylice św. Mikołaja OO. Dominikanów w Gdańsku. Początek o godz. 20.00⁶⁸.
06–15.08.1978, Pielgrzymka Warszawska na Jasną Górę – udział grupy z „Górki” w grupie akademickiej⁶⁹.

⁶⁶ por. H. K u z d r o, dz. cyt. s. 38–39.

⁶⁷ *Program*. [w zbiorach autora]. Por. Ulotka w: Archiwum PPD Kraków, Gd 8.

⁶⁸ *Program Trybuny Duszpasterskiej*. [przekazany przez M a t u s z e w s k ą Barbarę – w zbiorach autora].

⁶⁹ Kartka z pielgrzymki.

6. Okres od września 1978 do początku maja 1979 r.

Do Gdańska zostaje skierowany na tymczasowy pobyt o. Konrad Hejmo⁷⁰. Jako wieloletni duszpasterz akademicki w Poznaniu oraz redaktor miesięcznika „W drodze“ przenosi doświadczenie poznańskie na grunt gdański. Przede wszystkim uwidacznia się to w dalszej kontynuacji Trybun Duszpasterskich oraz w programie spotkań. Niewiele jednak wiemy z zachowanych programów z tego okresu.

Rok akademicki 1978–1979

12.11.1978 godz. 16.00, „Popołudnie z piosenka religijną w bazylice dominikanów w Gdańsku“⁷¹;

16.11.1978 godz. 19.30 msza święta, a po niej o godz. 20.00 Trybuna Duszpasterska pt.: „Spirala ludzkiego życia. Sens życia i śmierci“. Udział biorą duszpasterze, teolog, psycholog, lekarz⁷²;

13–17.12.1978, Adwentowe Rekolekcje Akademickie, głosi o. Jan Góra OP⁷³;

21.12.78, oplatek akademicki;

04–08.04.1979, Wielkopostne rekolekcje Akademickie⁷⁴;

06–15.08.79, Pielgrzymka na Jasną Górę – grupa z „Górki” w grupie akademickiej⁷⁵.

7. Lata 1979–1989. Okres posługi ojców Sławomira Słomy i Stanisława Tasiemskiego

Ten przedział czasowy istnienia duszpasterstwa warto ująć w większą całość ze względu na okres, w którym w ramach studenckiej grupy duszpasterskiej rodzą się również inne grupy, bardzo dobrze koegzystujące z środowiskiem akademickim.

Mamy tutaj przede wszystkim rodzącą się grupę literatów, spotykającą się na „Górcie“ już od jesieni 1979 r. Potem, na początku 1981 r., ta mała i nieformalna grupa określa siebie jako Akademicki Krąg Literacki i niemalże nie miało tutaj pojawienie się na „Górcie“ poety Zbigniewa Jankowskiego⁷⁶. A w

⁷⁰ Por. Wywiad z o. Konradem Hejmo przeprowadzony przez autora dnia 18.08.2006 r.

⁷¹ *Program*. [w zbiorach autora].

⁷² *Program Trybuny Duszpasterskiej*. [przekazany przez Matuską Barbarę – w zbiorach autora].

⁷³ *Program DA „Górka” na rok 1978/1979*. [przekazany przez Matuską Barbarę – w zbiorach autora]; Wywiad z o. Janem Górą z dnia 10.01.2003 r. (w zbiorach autora MG)

⁷⁴ Tamże.

⁷⁵ Por. kartka z pielgrzymki.

⁷⁶ Por. wywiad z Zbigniewem Jankowskim i Teresą Ferenc z dnia 27.09.2006 r. oraz dokument archiwalny z 9.10.1976 r. napisany przez Zbigniewa Jankowskiego o założeniach Akademickiego Kręgu Literackiego wywodzących się z idei Unii Poetów Chrześcijańskich; J. M. Kobus, dz. cyt., s. 23–33, H. Dobosz-Kinaszewska, dz. cyt., s. 154–155.

stanie wojennym, czyli po 1982 r. przyjmie nazwę „Wiązania“ i będzie w następnym okresie współtwórcą spotkań określanych mianem „Punkty mówione”.

Inną grupą są artyści plastycy, którzy skupiają się wokół o. Sławomira bardzo wcześnie, bo już na jesieni 1980 r. To oni będą w stanie wojennym tworzyć środowisko przyszłej Galerii św. Jacka, która przetrwa w przestrzeni dominikańskiej do przełomowej jesieni 1989 r.

Na „Górcie“ widzimy również obecnych aktorów i dziennikarzy, którzy jeszcze przed stanem wojennym, w różny sposób organizują swoje działania w ramach dominikańskiej „Górki“.

To z wielu takich małych, aktywnie obecnych na „Górcie“ wspólnot ukształtowała się po 1982 r. grupa Środowisk Twórczych przy Bazylice św. Mikołaja, której załączki widzimy już w okresie – od października 1979 do grudnia 1981 r. Zjawisko przenikania się wspólnoty duszpasterstwa akademickiego z wszystkimi grupami składającymi się na Środowiska Twórcze sprawia, że bardzo trudno jest rozdzielić wydarzenia i wszystko co się w tym czasie dzieje na dominikańskiej „Górcie“. Nad całością miał pieczę o. Sławomir Słoma, charyzmatyczny duszpasterz⁷⁷.

Dopiero po jego odejściu następuje próba rozdzielenia tych dwu duszpasterstw: akademickiego i twórców. Jednak właściwie współlistnieją one razem w jednej przestrzeni, aż do chwili rozejścia się na jesieni 1989 r.⁷⁸. Wówczas Śro-

⁷⁷ Jego postać domaga się zupełnie innego opracowania. Charyzmatyczna i legendarna postać okresu stanu wojennego posługująca w Gdańsku. To dzięki jego osobowości, duchowości i obecności mogło się zdarzyć na Górcie tak wiele [MG].

⁷⁸ Powyższe informacje zostały ustalone na podstawie wywiadów przeprowadzonych przez autora z następującymi osobami: o. Sławomirem Słomą OP (wywiady z dnia 10.11.2004 i 6.07.2005), o. Stanisławem Tasiemskim OP (wywiad z dnia 10.08.2006 r.), br. Wilhelmem Paściakiem OP (wywiad z dnia 01.05.2004 i 27.05.2004), o. Cezarym Jentą OP (wywiad z dnia 10.01.2003), o. Marcinem Babrajem OP (wywiad z dnia 28.01.2004), o. Walentym Potworowskim OP (wywiad z dnia 10.01.2003), o. Janem Górą OP (wywiad z dnia 10.01.2003), ks. Pralatem Henrykiem Janekowskim (wywiad z dnia 16.08.2006), ks. Arcybiskupem Tadeuszem Gocłowskim (wywiad z dnia 28.03.2006), o. dr Józefem Puciłowskim OP (wywiad z dnia 18.01.2006), ks. dr Krzysztofem Niedałtowskim (wywiad z dnia 14.06.2004), Jerzym Kiszkiem (wywiad z dnia 11.07.2006), Halina Winiarską-Kiszkiem (wywiad z dnia 11.07.2006), Aliną Walczak (wywiad z dnia 23.12.2005), prof. Kazimierzem Nowosielskim (wywiad z dnia 11.07.2006), Eleonorą Zbierską (wywiad z dnia 11.07.2006), prof. Andrzejem Zbierskim (wywiad z dnia 11.07.2006), Tadeuszem Skutnikiem (wywiad z dnia 09.07.2006), Jolantą Rojek (wywiad z dnia 03.04.2003), Romanem Rojek (wywiad z dnia 03.04.2003), Adamem Kinaszewskim (wywiad z dnia 08.07.2006), Henryką Dobosz-Kinaszewską (wywiad z dnia 08.07.2006), Zbigniewem Żakiewiczem (wywiad z dnia 06.07.2006), prof. Janem Górą (wywiad z dnia 13.05.2006), Janiną Wieczerską (wywiad z dnia 17.08.2006), Andrzejem Drzycimskim (wywiad z dnia 30.12.2002), Budzimirą Wojtalewicz-Winke (wywiad z dnia 20.12.2002 i

dowiska Twórcze przenoszą się do kościoła św. Bartłomieja i zaczyna się nimi opiekować, w całej pełni, ks. Krzysztof Niedałtowski⁷⁹.

Ze względów metodologicznych okres ten dzielimy na trzy różne przedziały czasowe. Pierwszy z nich obejmuje czas do 13 grudnia 1981 r., a więc do wprowadzenia stanu wojennego. Drugi jest okresem od stanu wojennego do chwili odejścia o. Sławomira z Gdańska. Ostatni kończy się 4 czerwca 1989 roku, kiedy wygrane wybory rozpoczynają zupełnie nową rzeczywistość odzyskiwania wolności. W tym też okresie odchodzi z Gdańska o. Stanisław Tasiemski i kończy się pewna epoka istnienia „Górki“ dominikańskiej, związanej z czasami komuni-

14.01.2003), Mariuszem Antosiewiczem (wywiad z dnia 18.05.2003), Aliną Afanasjew (wywiad z dnia 20.06.2003), Zofią Kruszyńską-Ghust (wywiad z dnia 15.05.2006), Aleksandrem Hallem (wywiad z dnia 20.12.2004), Bogdanem Lisem (wywiad z dnia 22.08.2006), Marią Pelczar (wywiad z dnia 22.08.2006), Pawłem Adamowiczem (wywiad z dnia 28.03.2006), Ryszardem Bongowskim (wywiad z dnia 10.07.2006) (mps w zbiorach autora); Por. J. M. Kobus, dz. cyt.; *Dolek. Informator Górki. 1980–1981* numery 1–36; A. Walczak, dz. cyt., s.179–188; Z. Żakiewicz: *Ujrane, w czasie zatrzymane*. Gdańsk 1996; Z. Żakiewicz: *Ujrane, w czasie zatrzymane*. W: „Kwartalnik Artystyczny”. R. 2002 nr 1 (33) s. 133–140; „Wiązania”. Środowiska Twórcze Wybrzeża Gdańsk 1985 Nr 1; *Dojrzewanie*. Gdańskie Środowiska Twórcze 1987; E. Zbierska: *Spotkania u Ojców Dominikanów w Gdańsku. Wypisy z dziennika 1982–1987*. Gdańsk 2002 [mps w zbiorach autora]; A. Wojciechowski: *Czas smutku, czas nadziei. Sztuka niezależna lat osiemdziesiątych*. Warszawa 1992; H. Dobosz-Kinaszewska, dz. cyt. s.143–156; G. Fortuna: *Na marginesie Dominikańskiego Sympozjum „Wezwanie do obecności”*. „Gwiazda Morza”. R. 1984 nr 26(29) s.8; K. Nowosielski: *Świętojańska, róg Pańskiej*. „Tygodnik Gdański”. R. 1989 nr 7 s.13; *Nagrody im. Mikołaja Sępa Szarzyńskiego*. „Gwiazda Morza”. R. 1990 nr 25/26; M. Gutowski: *Plastycy – Stoczniovcem. Wystawa u Dominikanów*. „Gwiazda Morza” R. 2: 1984, nr 23 s. 5; G. Kurkiewicz: „Półpielgrzymka”. „W Drodze”. R. 14: 1986, nr 1–2 s. 150–162; K. Niedałtowski: *Uczyłem się od artystów*. „Gwiazda Morza”. R. 5: 1987 nr 5 s. 4–5; B. Wojtalewicz - Winke: *Wspomnienie sprzed 15 lat*. „Gwiazda Morza”, R. 7: 1999 nr 18 s. 31; *Album „Środowiska Twórcze Wybrzeża”, ofiarowany O. Generalowi Damianowi Byrne w czasie jego wizyty w Polsce*. 1986 s. 100, 42 x 32,5 cm., pl., Album ofiarowany przez O. Generała Archiwum Prowincji Polskiej Dominikanów w Krakowie; *Informacje problemowe...*, t. XXXI, dz. cyt.; *Informacje problemowe...*, t. XXIV, dz. cyt.; Cz. Kitowski, dz. cyt.; H. Kuzdro, dz. cyt.; *Materiały Wydziałowe wykorzystane do Analiz Kontrwywiadczych woj. Gdańskiego obejmujące styczeń i luty 1985 r.* sygnatura nr IPN GD 0046/369 t. 1, 2 i 3; Zb. Machalewski, G. Wolender: *Wykorzystywanie obiektów sakralnych Kościoła Rzymskokatolickiego w latach 1980–1985 na terenie województwa gdańskiego do działalności skierowanej przeciwko PRL i praca Służby Bezpieczeństwa w tym zakresie*. Legionowo 1985 [praca dyplomowa, Wyższa Szkoła Oficerska] sygnatura nr IPN GD 32/87; *Sprawa Obiektowa krypt. ZORZA II*. Archiwum IPN w Gdańsku, sygnatura IPN Gd 003/200 t.1; materiały prywatne udostępnione przez prof. Kazimierza Nowosielskiego, prof. Jana Górę, Zbigniewa Jan-kowskiego, Teresę Ferenc; Dokumentacja wystawy z okazji 35-lecia „Górki” – CD – Grubka Marek OP.

⁷⁹ Dokonuje się to również z winy samych dominikanów, którzy nie potrafili nadać ich obecności nowego wymiaru i dynamiki [MG].

stycznymi w Polsce. Zaczyna się nowy okres dla Polski i duszpasterskiej posługi Kościoła.

Należy zaznaczyć, że przedstawione poniżej kalendarium zdarzeń nie zostaje rozdzielone na różne inicjatywy, pojawiające się w przestrzeni duszpasterstwa akademickiego. Próba całościowego dokonania opisu wszystkich spotkań odbywających się na „Górcie” w l. 1979–1989 jest podyktowana chęcią ukazania niesamowitego dynamizmu i bogactwa tego czasu, jego specyfiki i obfitości propozycji zawartych w jednej przestrzeni dominikańskiego klasztoru i Bazyliki św. Mikołaja w Gdańsku. Wydaje się, że jest to ciągle zjawisko nie do końca wydobyte na światło dzienne, któremu należy się właściwa chwała, ale przede wszystkim pamięć. Dlatego w dalszej części tego opracowania mamy do czynienia z przyjętym na taki użytek oznaczeniem różnych programowych wydarzeń, aby dodatkowo podkreślić te, koegzystujące ze sobą grupy: duszpasterskie, naukowe, kulturowe i twórcze. Zatem należy wprowadzić takie oznaczenia:

- Akademycki Krąg Literacki – [AKL]⁸⁰. Tutaj należy krótko wyjaśnić, że głównym inicjatorem spotkań poetów i literatów na „Górcie” był Zbigniew Jankowski, poeta i literat, który rozmyślał o utworzeniu takiej grupy już w 1976 r. Dzięki wrażliwości o. Sławomira pomysł Jankowskiego zaczyna realizować się na „Górcie” od jesieni 1979 r., najpierw w formie luźnych spotkań poetyckich. W styczniu 1981 r. zawiązuje się oficjalnie Akademycki Krąg Literacki „Górka”⁸¹. Tutaj należy szukać korzeni dla powstania i działalności późniejszej grupy literackiej „Wiązania” obecnej na Górcie po 1982 r.⁸².

- artyści i plastycy – [Twórcy]
- Galeria św. Jacka – [Galeria]
- Aktorzy Wybrzeża – [Aktorzy]
- Grupa naukowców i wykładowców – [Krąg Nauki]
- Dziennikarze i publicyści – [Dziennikarze]
- inni, których nie oznaczamy, tylko wpisujemy w zwyczajny bieg programu na „Górcie”.

Po takich założeniach całe kalendarium tego czasu mogłoby wyglądać następująco:

⁸⁰ Rekonstrukcja spotkań literackich i innych w oparciu o zapiski Kazimierza Nowosielskiego oraz o rozmowę i zapiski Zbigniewa Jankowskiego. Dla zachowania odrębności tej grupy cykle spotkań literackich opatrzone zostają skrótem AKL, podanym w nawiasie, przy każdym zdarzeniu.

Spotkania z pisarzami rozpoczęły się w 1979 r. Uczestniczyli w nich m. in. Zbigniew Jankowski, Zbigniew Żakiewicz, Kazimierz Nowosielski i Mieczysław Cychoński [MG].

⁸¹ Por. wywiad z Zbigniewem Jankowskim i Teresą Ferenc z dnia 27.09.2006 r. oraz dokument archiwalny z 9.10.1976 r. napisany przez Zbigniewa Jankowskiego o założeniach Akademyckiego Kręgu Literackiego wywodzących się z idei Unii Poetów Chrześcijańskich.

⁸² Por. J. M. Kobus, dz. cyt., s. 23–33; *Wiązania*, dz. cyt.

a) czas od września 1979 do 12 grudnia 1981

Nie posiadamy wiele informacji i programów zachowanych z tego początkowego okresu pobytu o. Sławomira Słomy w Gdańsku. Jednak z bezpośrednich rozmów można uzyskać obraz duszpasterstwa, które siłą rozpędu kontynuuje układ poprzedników: msza święta niedzielna o godz. 10.00, a po niej spotkanie tematyczne; w tygodniu msza święta w środy, czwartki i piątki o godz. 19.30 w kaplicy św. Jacka lub w kościele. Spotkania odbywają się od poniedziałku do piątku w sali duszpasterstwa⁸³.

Rok akademicki 1979–1980

23–26.03.80 – Wielkopostne Rekolekcje akademickie, o. Jan Góra OP;
06–15.08.1980 Pielgrzymka na Jasną Górę – grupa z „Górki” uczestniczy w pielgrzymce⁸⁴;
Sierpień 1980 – spływ kajakowy duszpasterstwa z o. Sławomirem Słomą. Przerwany ze względu na strajki w Gdańsku, decyzja duszpasterza w poczuciu moralnej powinności obecności pośród strajkujących. Powrót do Gdańska⁸⁵.

Rok akademicki 1980–1981

„Dolek” – informator Górki⁸⁶

Informator Duszpasterstwa Akademickiego „Górka” przyjął nazwę „Dolek”. Ukazywał się od 12 października 1980 r. (numer 1) do wybuchu stanu wojennego w dniu 13 grudnia 1981 r. (numer 36). Łącznie wydano 36 numerów pisma. Jest ono ważnym świadkiem dla ustalenia rytmu i programu duszpasterstwa w czasie po „sierpniu” 80 roku, aż do stanu wojennego. Niesie on nie tylko informacje, ale pozwala poznać humor i nastroje tego okresu, które również udzielały się studentom duszpasterstwa. Na jego podstawie otrzymujemy przekaz i opis czasu przed stanem wojennym oraz cechy charakterystyczne dla działalności duszpasterstwa „Górka” w tym krótkim, ale jakże intensywnym czasie „posierpniowej wolności”. Ważnym podkreślenia jest również fakt regularności wydawania informatora aż do 13 grudnia 1981 r., czyli do dnia wprowadzenia stanu wojennego, który z przyczyn oczywistych kończy jego żywotność. Dlatego z bardzo dużą dokładnością jesteśmy w stanie odtworzyć program „Górki” od 12 października 1980 r. do 13 grudnia 1981 r. na podstawie informatora „Dolek”⁸⁷.

⁸³ Por. Informacje z rozmowy przeprowadzonej przez autora z o. Sławomirem Słomą, dz. cyt.

⁸⁴ Por. kartka z pielgrzymki.

⁸⁵ Por. relacja o. Sławomira Słomy [mps w zbiorach autora].

⁸⁶ Por. *Dolek. Informator „Górki”*. R. 1980–1981 nr 1–36. Wybrano najważniejsze spotkania formacyjne. Odniesienia źródłowe podaje się tylko do szczególnie ważnych zdarzeń z życia duszpasterstwa. W informatorach program duszpasterstwa podawany jest na bieżący tydzień [MG]; por. Cz. K i t o w s k i, dz. cyt., s. 47–57.

⁸⁷ Por. *Dolek*, dz. cyt., numery 1–36.

Z podawanych przez informator ogłoszeń znamy wiele informacji o tygodniowym i semestralnym programie duszpasterskim „Górki“. Przedstawiał się on następująco:

- niedzielna msza akademicka o godz. 10.00, a po niej spotkanie z gościem albo na określony, wcześniej sformułowany temat;
- w tygodniu msze święte odprawiane o godz. 19.30, w czwartek, piątek i w sobotę;
- we wtorki spotkania modlitewne, medytacyjne, ukierunkowane na doświadczenie modlitwy w ciszy;
- w czwartki po mszy świętej wspólna agapa.

Październik '80⁸⁸

- 12.10.80, niedziela – „Twórczość Czesława Miłosza“ lub „Człowiek i moralność w ujęciu Karola Wojtyły“⁸⁹;
- 12–29.10.80 – „Wystawa radzieckiego plakatu antyreligijnego“ – pomieszczenia na „Górcze“;
- 16.10.80, czwartek – godz. 10.00 „Wiara w dziejach narodu polskiego“, g. 20.00 „Katolicka koncepcja związków zawodowych“;
- 17.10.80, piątek – godz. 10.00 „Harcerski krzyż. Idee założycieli harcerstwa polskiego“; godz. 20.00 „W obronie przed wynarodowieniem. Z tradycji wychowania w Polsce“;
- 18.10.80, sobota – godz. 10.00 „Katolicyzm a totalizm“; godz. 20.00 „Moralność a polityka. Doświadczenia polskie“;
- 19.10.80, niedziela – „Hagiograficzne aspekty historii Polski“;
- 23 i 24.10.80 g. 19.30 – „Natura ludzka, czyli osoba jako podstawa formacji etycznej“;
- 25.10.80, sobota – Noc skupienia i modlitwy;
- 26.10.80, niedziela – „Operacja 1944-epilog“;
- 29.10.80, środa – godz. 19.30 „Problem wolności“;
- 30.10.80, czwartek – godz. 19.30 Impresje poetyckie przed Zaduszkami.

Listopad '80

- 02.11.80, niedziela – po mszy otwarcie wystawy kolaży Wandy Irzykowskiej. Spotkanie z artystką i twórczością – zmiana na 16.11.80 [Twórcy];
- 03.11.80, poniedziałek – godz. 18.00 – spotkania teatralne (trening interpersonalny);
- 06.11.80, czwartek – msza św. o godz. 19.30 z homilią dialogowaną. Po niej agapa;
- 07.11.80, piątek – Wieczór Bethovena;
- 10.11.80, poniedziałek – Teatr wyjścia. Trening. Wstęp wolny;
- 12.11.80, środa – „Wolność u Karola Wojtyły“;
- 13.11.80, czwartek – „Dekalog a życie“;
- 14.11.80, piątek – Spotkanie z poezją Krzysztofa Goleckiego;
- 16.11.80, niedziela – „Filozofia kardynała Wojtyły“ – wykład o. Wawrzyńca Wawro OP z Krakowa;
- 19.11.80, środa – msza św. o godz. 19.30, a po niej „Dekalog i życie“;
- 21.11.80, piątek – godz. 19.30 msza św., a po niej „Wieczór przyjaciół“ – poezja;

⁸⁸ Ze względu na dużą ilość zdarzeń wprowadza się od tego momentu podział na miesiące roku kalendarzowego, aby zapewnić większą przejrzystość chronologiczną [uwaga MG].

⁸⁹ Trudno ustalić, które z zdarzeń naprawdę się odbyło.

23.11.80, niedziela – Wykład „Stowarzyszenie PAX wczoraj i dziś“;
25.11.80, wtorek – Wtorek modlitwy. godz. 19.30 temat cyklu p.t.: „Jak się spowiadać?“, o. Tomasz Pawłowski OP z Krakowa;
28.11.80, piątek – godz. 19.30 „Co jest najważniejsze w spowiedzi?“, o. Tomasz Pawłowski;
29.11.80, niedziela – ks. doc. Józef Tischner „Etyka solidarności“.

Grudzień '80

03.12.80, środa – godz. 19.30 „Filozofia Kard. Karola Wojtyły“;
04.12.80, czwartek – godz. 19.30 „Dekalog i życie“;
06.12.80, sobota – Mikołaj, Mikołaj;
08.12.80, poniedziałek – godz. 18.30 Oplątek dla absolwentów;
10–11.12.80, środa – czwartek godz. 6.30 rotaty;
11.12.80, czwartek – Trybuna Duszpasterska „Etyka studiowania“. Problemy prawdy, uczciwości i odpowiedzialności w studiowaniu;
12–14.12.80, piątek–niedziela – Adwentowe Rekolekcje Akademickie „w świetle Trzech Krzyży“ głosi o. Jan Andrzej Kłoczowski z Krakowa;
14.12.80⁹⁰, niedziela – po „dziesiątce“ otwarcie wystawy na „Górcie“ p.t. „Sierpniowa zaduma 1980“ [Twórcy];
15.12.80, poniedziałek – godz. 19.30 Oplątek duszpasterstwa;
17.12.80, środa – Spotkania filozoficzne;
18.12.80, czwartek – Spotkania filozoficzne;
19.12.80, piątek – Wieczór poezji śpiewanej.

Styczeń '81

7–8.01.81, środa–czwartek – „W matni miłosierdzia i okrucieństwa“ – refleksja nad Encykliką Jana Pawła II „O miłosierdziu Bożym“;
09.01.81, piątek – Wieczór kołęd;
11.01.81, niedziela – Dyskusja nad kształtem naszego Duszpasterstwa Akademickiego. Powołano Akademicki Krąg Literacki „Górka“ pod patronatem poety Zbigniewa Jankowskiego. Spotkania mają się odbywać w pierwszą i третią niedzielę miesiąca, po mszy św. o godz. 10.00, w sali duszpasterstwa⁹¹ [AKL];
12.01.81, poniedziałek – godz. 19.30 spotkanie z autorem książki „Eros, natura, kultura“ [AKL];
14 i 15.01.81, środa–czwartek – Rozmowy na temat „Wolność mocą pokoju“;
16.01.81, piątek – Dzień papieża Jana Pawła II, po mszy słuchanie muzyki.

W piętnastym numerze „Dolka” podany jest układ tygodniowy zajęć i spotkań na „Górcie“. W niedzielę odprawiana jest msza święta akademicka o godz. 10.00. Po niej odbywają się spotkania tematyczne. I, tak: w 1 i 3 niedzielę zorganizowane są spotkania Akademickiego Kręgu Literackiego, natomiast w 2 i 4 mają miejsce spotkania z historią i współczesnością. W tygodniu odbywają się też spotkania tematyczne: we wtorek – spotkania o modlitwie i modlitewne, we środę i czwartek – kontynuacja cyklu z zagadnień etycznych pt.: Człowiek w poszukiwaniu wolności. W każdy piątek zaplanowano wieczory poezji i muzyki.

⁹⁰ Por. *Księga pamiątkowa – wpisy uczestników*. 1980 [w zbiorach autora].

⁹¹ *Dolek. Informator „Górki”*. R. 1981 nr 14.

W dni powszednie msze święte są odprawiane w środy, czwartki i piątki o godz. 19.30. Spotkania zasadniczo rozpoczynają się po zakończeniu Eucharystii.

Luty '81

- 15.02.81, niedziela – po „dziesiątce” Akademicki Krąg Literacki – spotkanie z Kazimierzem Nowosielskim [AKL];
- 22.02.81, niedziela – po mszy spotkanie z Anną Walentynowicz „Refleksja ze spotkania z Papieżem Janem Pawłem II”;
- 25.02.81, środa –Spotkanie z Andrzejem Chodakowskim, współtwórcą filmu „ROBOTNICZY '80”⁹²;
- 26.02.81, czwartek – „Rzeczywistość, a prawda” (poznanie w naukach szczególnych i filozofii) o. Eugeniusz Gawel OP z Krakowa;
- 27.02.81, piątek – „Prawda a życie” (podstawy światopoglądu) o. Eugeniusz Gawel OP z Krakowa.

Marzec '81

- 01.03.81, niedziela – spotkanie z Teresą Ferenc [AKL];
- 02.03.81, poniedziałek – msza św. o godz. 19.30, po niej spotkanie absolwentów;
- 03.03.81, wtorek – msza święta o godz. 19.30, a po niej „śledzik”;
- 04.03.81, środa – Popielec, msza św. o godz. 19.30;
- 05.03.81, czwartek – msza św. o godz. 19.30, po niej wspólna agapa. Prelekcja Przemysława Fenrycha „Solidarność jako odpowiedzialność chrześcijanina”;
- 06.03.81, piątek – Droga krzyżowa w terenie, zbiórka o 19.00;
- 08.03.81, niedziela – spotkanie pt. „Legenda Józefa Piłsudskiego”;
- 11–12.03.81, środa – czwartek – godz. 19.30 – Człowiek w matni wierności, spotkanie;
- 13.03.81, piątek, godz. 19.00 – msza święta i droga krzyżowa w plenerze;
- 15.03.81, niedziela – spotkanie z Teresą Ferenc [AKL];
- 18–19.03.81, środa–czwartek – przygotowanie do rekolekcji;
- 20.03.81, piątek – Droga krzyżowa o godz. 19.00;
- 22.03.81, niedziela – Otwarcie wystawy fotograficznej „Zapis 80” – fotoreportaży Gdańsk „Sierpień 80”. Poezja strajkowa w wykonaniu aktorów teatru Wybrzeże [Aktorzy];
- 27.03.81, piątek – Droga krzyżowa o godz. 19.30;
- 29.03–02.04.81 – Rekolekcje wielkopostne głosi o. Ludwik Wiśniewski z Lublina;
- 29.03.81, niedziela – msza św. o godz. 10.00, rozpoczęcie rekolekcji; poniedziałek – czwartek – rozważania codziennie od godz. 19.30. Sakrament pojednania codziennie od 18.00 – 19.30.

Kwiecień '81

- 03.04.81, piątek – Droga krzyżowa o godz. 19.00;
- 05.04.81, niedziela – spotkanie poetyckie z Ryszardem Horodeckim [AKL];
- 25–29.04.81, sobota – środa – Dni Kultury Chrześcijańskiej organizowane przez Akademicki Krąg Literacki „Górka”, Klub Inteligencji Katolickiej w Gdańsku oraz Redakcję miesięcznika „W drodze”;
- 26.04.81, niedziela – „Hiob” w wykonaniu aktorów [Aktorzy];
- 27–28.04.81, poniedziałek – wtorek – Seminarium na „Górcie” pt. „Język w Kościele”. Organizatorami są Redakcja miesięcznika „W drodze” oraz Akademicki Krąg Literacki „Górka”⁹³.

⁹² Por. relacja pisemna w: *Dolek. Informator „Górki”*. R. 1981 nr 19.

27.04.81, poniedziałek – Pierwszy dzień seminarium:
 09.00 msza św. – J.E. Ks. Biskup dr Lech Kaczmarek
 10.00 Otwarcie seminarium – o. Marcin Andrzej Babraj OP
 10.30 referat Zygmunt Kubiak „Słowo a Tajemnica“; dyskusja
 15.00 Głosy – krótkie wystąpienia literatów
 20.00 Wręczenie dorocznej nagrody literackiej im. Mikołaja Sępa – Szarzyńskiego za najlepszy zbiór poetycki o treściach religijnych.
 20.15 Krąg poetycki – spotkanie zaproszonych poetów (prezentacja wierszy).
 28.04.81, wtorek – Drugi dzień seminarium:
 09.00 msza święta
 10.00 referat dr Stanisław Dąbrowski „W sprawie teologii Słowa Bożego“; dyskusja
 15.00 Głosy – krótkie wystąpienia literatów:
 1. Ks. Jerzy Czarnota „Poeta w Kościele“
 2. Teresa Ferenc „Boże, nie zabijaj“
 3. Anna Kamieńska „Język wiary“
 4. ks. doc. Jan Andrzej Kłoczowski „Język doświadczenia religijnego“.
 5. Dr Kazimierz Nowosielski „Ku poezji wewnętrznego doświadczenia“
 6. Red. Konstanty Pieńkosz „Doświadczenie, czy kultura – źródła poezji religijnej“
 7. Jan Sochoń „Język w Kościele“
 8. Ks. Jan Twardowski
 9. Dr Zbigniew Żakiewicz „Słowo uczłowiczone – słowo uczłowicza“.
 20.00 Program poetycki – „Modlitwa o dobre słowo“ – mała antologia współczesnej poezji religijnej
 29.04.81, środa – godz. 20.00 Film w Bazylice.

Maj '81

11.05.81, poniedziałek – godz. 18.00 msza św., a po niej wspomnienie spod Monte Cassino – o. plk Adam Studziński OP, spotkanie z kombatantami;
 13 – 14.05.81, środa – czwartek – msza św. i dyskusja nad programem DA;
 17.05.81, niedziela – Spotkanie p.t. „Roman Dmowski“;
 godz. 14.00 – mecz piłki nożnej DA „Górka“ kontra franciszkanie;
 19.05.81, wtorek – godz. 19.30 msza św. w Bazylice w obrządku grekokatolickim oraz spotkanie;
 24.05.81, niedziela – Spotkanie z autorem książki „Królestwo Boże wśród was jest“ o. Jackiem Salijem OP;
 wakacje.

Rok akademicki 1981–1982

Październik '81

04.10.81, niedziela – g. 10.00 msza święta akademicka a po niej spotkanie z autorem „Etyki Solidarności“ ks. prof. Józefem Tischnerem⁹⁴;
 08.10.81, czwartek – g. 19.30 Przygotowanie do wieczoru modlitwy w intencji Ojczyzny⁹⁵;

⁹³ Por. *Dolek. Informator „Górki”*. R. 1981 nr 23 i 24; *Język w Kościele*. „W Drodze”. R. 1982 nr 1–4 (101–104) s. 78–89; *Język w Kościele*. „W Drodze”. R. 1982 nr 5 (105) s. 83–88.

⁹⁴ *Dolek. Informator „Górki”*. R. 1981 nr 28 s. 3.

⁹⁵ Prototyp Mszy za Ojczyznę odprawianych w stanie wojennym 1982-1989? [MG].

09.10.81, piątek – g. 10.00 o. Jan Góra i jego ludzie z Poznania na „Górcie”, powitanie a wieczorem o 18.30 modlitwy, kanony i rozmowy;
 11.10.81, niedziela – o. Jacek Salij, „Zasada – władza pochodzi od Boga w europejskiej tradycji politycznej”.
 W każdą drugą niedzielę miesiąca o godz. 19.00 msza święta dla pracowników nauki i studentów Trójmiasta w Bazylice św. Mikołaja⁹⁶. Pierwsza msza dnia 11 października o godz. 19.00. Po niej wprowadzenie do rozmowy Ryszard Horodecki i Jędrzej Smulkowski pt. „Świat fizyka – Bóg – poszukiwanie pomostów” [Krağ Nauki]⁹⁷;
 12.10.81, poniedziałek – Tadeusz Wołynowicz „Dokąd Narodzie?” – wykład;
 21.10.81, środa – Konferencja „Człowiek ma potrzebę święta” wygłosi o. Zdzisław Górnicki (filozof religii);
 24–25.10.81, sobota – niedziela – Noc refleksji i modlitwy w Poznaniu⁹⁸;
 26.10.81, poniedziałek – g. 18.00 msza święta, po niej konferencja p.t. „Oblicze miłości w szarym obliczu świata” oraz o g. 19.00 film „Ostatni dzień Chrystusa” reż. Peytona;
 27.10.81, wtorek – g. 18.00 msza święta, po niej konferencja pt. „światła na granicy czasów” (zagadnienie nieśmiertelności) oraz o godz. 19.00 film „Ostatni dzień Chrystusa”;
 28–29.10.81, środa–czwartek – g. 19.30 msza święta, a po niej spotkanie o propozycjach medytacji modlitewnej ... w drodze krzyżowej. Pierwszy przystanek i propozycja dwu tematów do rozważań o „śmierci” i „moralnym cierpieniu”.

Listopad '81

01.11.81, niedziela – g. 19.00 Westerplatte;
 03.11.81, wtorek – g. 19.30 msza święta oraz spotkanie z aktorem z Warszawy Maciejem Rayzagherem „Dlaczego przestałem być aktorem?”, a na zakończenie film;
 04.11.81, środa – g. 19.30 msza święta oraz rozważania do drogi krzyżowej cz. II pt. „Propozycje hierarchii wartości”;
 05.11.81, czwartek – g. 19.30 msza święta z homilią dialogowaną, a po niej wspólna agapa;
 08.11.81, niedziela, godz. 11.00 – Otwarcie wystawy fotograficznej „I Zjazd Solidarności”. A o g. 19.00 wspólna msza święta dla pracowników nauki i studentów Trójmiasta. Słowo wprowadzające profesor Politechniki Gdańskiej, oprawa chór uczelniany [Krağ Nauki];
 10.11.81, wtorek – g. 19.30 msza święta i spotkanie z siostrą misjonarką z Paragwaju;
 11–12.11.81, środa–czwartek, g. 19.30 msza święta, a po niej drugi przystanek drogi krzyżowej i „propozycje hierarchii wartości” c.d.;
 15.11.81, niedziela – Spotkanie Akademickiego Kręgu Literackiego „Górka” – autoprezentacje [AKL];
 17.11.81, wtorek – g. 19.30 msza święta – modlitwa za Andrzejów i „zabawa andrzejkowa”;
 18.11.81, środa, g. 19.30 msza święta i spotkanie na temat drogi krzyżowej;

⁹⁶ *Dolek. Informator „Górki”*. R. 1981 nr 28 s. 4.

⁹⁷ Krağ Nauki zaczyna spotkania na „Górcie” jeszcze przed stanem wojennym. Por. A. Wałczak, dz. cyt., s. 179.

⁹⁸ Z tego można wnioskować, że utrzymywały się bardzo dobre kontakty z duszpasterstwem poznańskim [MG].

19.11.81, czwartek, g. 19.30 msza święta, a po niej dialog przed IV i V stacją drogi krzyżowej;
22.11.81, niedziela – Akademicki Krąg Literacki [AKL];
24.11.81, wtorek – spotkanie z reżyserem Krzysztofem Kiesłowskim;
25.11.81, środa – rozważania o namiętnościach w człowieku;
26.11.81, czwartek – wprowadzenie w Encyklikę Jana Pawła II „O pracy ludzkiej“;
29.11.81, niedziela – spotkanie z mec. Jackiem Taylorem.

Grudzień '81

03.12.81, czwartek, g. 19.30 msza święta i agapa;
06.12.81, niedziela – Otwarcie wystawy plastycznej „Wielka twórczość twórców Górk” [Twórcy]; Odpustową mszę świętą o godz. 11.00 celebryje J.E. Ks. Bp Dr Lech Kaczmarek Ordynariusz Gdański
08.12.81, wtorek – spotkanie z prof. Hachimoto z Japonii „Odwaga cywilna“;
09 i 10.12.81, środa – czwartek – przygotowanie do rekolekcji akademickich.

b) czas od 13 grudnia 1981 do 4 sierpnia 1985 (odejście o. Sławomira)

Stan wojenny wprowadzony w nocy z 12/13 grudnia 1981 r. zmienia zasadniczo sytuację w Polsce. Radykalnej zmianie ulega również przestrzeń wielu duszpasterstw. Tak, jak w wielu miastach Polski, tak i w Gdańsku u dominikanów rozpoczyna się posługa, skierowana ku różnym środowiskom, będącym w potrzebie. O. Sławomir Słoma staje się katalizatorem takich potrzeb, podobnie jak wielu innych kapłanów w tym czasie. Dzięki jego charyzmatom i osobowości wiele osób przychodzi na „Górkę“ i rozpoczyna różnego rodzaju działalność.

Pierwszym odruchem jest pomoc internowanym i ich rodzinom jak również osobom, które straciły pracę w wyniku stanu wojennego. Dlatego w podziemiach duszpasterstwa powstaje magazyn, w którym składa się dary (otrzymywane z różnych stron Europy a przywożone TIR-ami), następnie rozdzielane potrzebującym. Przygotowywane paczki wydaje się bezpośrednio zainteresowanym, a także roznosi do różnych miejsc w Gdańsku.

Poniższe kalendarium nie oddaje w pełni różnych posług duszpasterstwa czynionych w warunkach tajnej pomocy. Opisuje on jedynie oficjalne działania i wydarzenia związane z działalnością ośrodka, który bardzo szybko pęcznieje, ze względu na przychodzące nowe grupy osób. To właśnie w tym czasie „Górka“ jeszcze bardziej staje się miejscem magicznym.

Oczywiście należy tutaj wspomnieć, że natychmiast zostają odprawiane „Msze św. za Ojczyznę“, które są obecne u „św. Mikołaja“ aż do czerwca 1989 r.⁹⁹. Liturgia taka była specjalnie przygotowywana. Aktorzy i plastycy przygoto-

⁹⁹ Wcześniej, przed stanem wojennym już zaistniały takie msze, więc nie wymagało to specjalnych zabiegów, aby je wprowadzić. Jednak według relacji wielu uczestników tych zdarzeń postać o. Sławomira była kluczowa dla sposobu ich przebiegu [MG].

wywali każdą mszę św. jako specjalną modlitwę i często wydarzenie kulturalno-patriotyczne. Gromadziły one wielu uczestników, często Bazylika pękała w szwach.

Innym przejawem działalności tego czasu jest redagowany przez dziennikarzy „Skarbczyk Dominikański” – gazeta pisana i wydawana poza cenzurą w gablocie wewnątrz kościoła św. Mikołaja. Rozmówcy wspominają ogromne zainteresowanie wielu osób, zatrzymujących się i czytających podawane w ten sposób informacje¹⁰⁰.

Układ chronologiczny zdarzeń:

Grudzień '81

13–15.12.81 – Adwentowe Rekolekcje Akademickie, które poprowadzi o. dr Mirosław Kur z Poznania;

13.12.81, niedziela – rozpoczęcie rekolekcji akademickich na „dziesiątce”; a o g.

19.00 msza święta dla pracowników nauki i studentów Trójmiasta. Słowo wstępne prof. dr Mieczysław Gamski /AMG/ [Krań Nauki];

16.12.1981 – o. Sławomir Słoma odprawił symboliczną „mszę na dłoniach”.

Msza święta odprawiona przez o. Sławomira Słomę w czasie trwającej demonstracji pod Pomnikiem Stoczniovców (Trzema Krzyżami). Duszpasterz przekazał znak pokoju otaczającym go zomowcom, stojącym w kordonie przed demonstrantami. Miejscem sprawowania mszy był środek ulicy obok Biblioteki Gdańskiej PAN. To za tę odprawioną na ulicy mszę i późniejszą aktywną posługę, często bardzo niekonwencjonalną, otrzymuje reprimendę od ówczesnego biskupa gdańskiego Lecha Kaczmarka¹⁰¹.

Luty '82

– Spotkanie z Anną Walentynowicz¹⁰²;

18.02.1982 – Nagroda im. Mikołaja Sępa – Szarzyńskiego dla ks. Jana Twardowskiego. [AKL];

05.03.1982 – R. Wieloch, Zabytki Gdańska;

21.03.1982 – Aleksander Hall, Szkoły myślenia w Polsce.

¹⁰⁰ Ukazuje się od 1982 do 1989 r. W jego powstawaniu mieli udział przede wszystkim: Alicja Bałińska, Tadeusz Knade, Barbara Madajczyk i wielu innych. Por. informacje zebrane z wywiadów z: o. Sławomirem Słomą, Budzimirą Wojtalewicz-Winke, Andrzejem Drzycimskim, Henryką Dobosz-Kinaszewską. Por. H. Dobosz-Kinaszewska, dz. cyt., s. 146; M. Kalczyńska: *Tadeusz Knade – dziennikarz niezależny*. „Rocznik Historii Prasy Polskiej”. PAN Oddział w Krakowie. T. VII: 2004 z. 1(13) s. 153.

¹⁰¹ Informacje zaczerpnięte z wywiadów przeprowadzonych przez autora z bezpośrednimi uczestnikami: z o. Sławomirem Słomą OP (wywiady z dnia 10.11.2004 i 6.07.2005), Mariuszem Antosiewiczem (wywiad z dnia 18.05.2003). Por. H. Dobosz-Kinaszewska, dz. cyt., s. 150–151; M. Osiecki, dz. cyt., s. 17.

¹⁰² Cz. Kitowski, dz. cyt., s. 20.

Rok akademicki 1982–1983

Październik '82

24.10.82, niedziela – Wiktor Woroszyński, spotkanie prowadzi Zbigniew Żakiewicz [AKL].

Listopad '82

21.11.1982, niedziela – o. Jacek Salij „O odwadze cywilnej“;
28.11.1982, niedziela – Ryszard Kapuściński – spotkanie i wykład pt. „Refleksja nad współczesnością“, organizacja i prowadzenie Barbara Madajczyk.

Styczeń '83

25.01.1983 – S. Dąbrowski „O pisarstwie Hanny Malewskiej“ [AKL].

Marzec '83

13–18.03 – Wielkopostne Rekolekcje Akademickie, o. Jan Góra OP;
25.03.1983 – L. Nowak [AKL].

Kwiecień '83

14.04.1983 – Anna Kamińska [AKL];
17.04.1983 – Zbigniew Herbert [AKL];
22.04.1983 – Janina Wiczerska „O pisarstwie Hanny Malewskiej“ [AKL].

Maj '83

06.05.1983 – dyskusja nad „Historią o chwalebnym Zmartwychwstaniu Pańskim“.
Wprowadzenie dr Z. Głombiowska [AKL];
27.05.1983 – Kazimierz Nowosielski „Hiobowe wołanie Józefa Wittlina“ [AKL].

Rok akademicki 1983–1984

Październik '83

23.10.1983 – Wiktor Woroszyński [AKL].

Listopad '83

04.11.1983 – A. Jurewicz [AKL];
07.11.83, poniedziałek – spotkanie z Lechem Wałęsą w sali DA Górka¹⁰³;
18.11.1983 – wieczór poświęcony poezji ks. Jana Twardowskiego. Rec. aktorzy [Aktorzy].

Grudzień '83

02.12.1983 – A. Szymański [AKL].

Styczeń '84

13.01.1984 – A. Pawlak [AKL];
15.01.1984 – M. Grzeczak [AKL];
27.01.84, piątek – spotkanie z Janem Józefem Szczepańskim, rozważania o funkcji literatury [AKL].

Luty '84

17.02.1984 – S. Zajączek [AKL];

¹⁰³ Zb. Machalewski, G. Wolender, dz. cyt., s. 71.

24.02.1984 – E. Kruk [AKL];
26.02.84, niedziela – spotkanie z Andrzejem Oseką, refleksja o funkcji i miejscu kultury.

Marzec '84

02.03.1984 – Zbigniew Żakiewicz [AKL];
11.03.84, niedziela – godz. 17.00 msza święta za Ojczyznę¹⁰⁴;
16.03.1984 – Tomasz Jastrun [AKL];
23.03.1984 – „Poezja rodzinna”. Spotkanie z Teresa Ferenc, Zbigniewem Jankowskim, A. Janko, M. Wieczorek [AKL];

Kwiecień '84

1–5.04. – Wielkopostne Rekolekcje Akademickie, o. Jan Góra OP;
06.04.1984 – E. Puzdrowski „O sytuacji Kaszubów” [AKL];
08.04.1984 – Bolesław Fac [AKL].

Maj '84

06.05.84, niedziela – po mszy spotkanie z Konstantym Puzyną [AKL];
08.05.84, wtorek – godz. 19.00 spotkanie modlitewne pracowników nauki („Górka”)[Krag Nauki];
11.05.1984 – M. Borowikowa „O sumieniu” [AKL];
13.05.84, niedziela – Andrzej Drawicz „O Bulhakowie i innych” [AKL]; godz. 17.00 msza święta za Ojczyznę z udziałem aktorów, przewodniczył i homilię wygłosił o. Sławomir Słoma OP¹⁰⁵;
20.05.84, niedziela – po „dziesiątce” Kazimierz Kutz, a o godz. 19.00 msza święta a po niej konferencja „Myśleć rzeczywistością, czy o rzeczywistości” – o dr Mirosław Kur;
25.05.1984 – J. Drzeżdżon [AKL];
27.05.84 – msza święta w intencji polskich matek, przewodniczył o. Sławomir Słoma, a po niej spotkanie z Danutą Wałęsową¹⁰⁶;
27.05.84, niedziela – spotkanie z Aliną Afanasjew – laureatką konkursu Episkopatu Polski na dzieło literackie „II podróż Ojca św. do Ojczyzny” [AKL].

Czerwiec '84

08.06.1984 – B. Ptak i A. Dorniak [AKL];
15.06.1984 – S. Esden – Tempiski [AKL].

Gdzieś w połowie 1984 r. zaczyna się na „Górcie” historia Galerii św. Jacka¹⁰⁷, która swój początek wzięła z obecności plastyków w duszpasterstwie aka-

¹⁰⁴ *Materiały Wydziałowe...*, t. 1, dz. cyt., s. 110.

¹⁰⁵ Tamże, s. 237; Zb. Machalewski, G. Wolender, dz. cyt., s. 57.

¹⁰⁶ Por. Wywiad z o. Sławomirem Słomą z dnia 16.9.2006 [mps w zbiorach autora]; *Materiały Wydziałowe...*, t.1, dz. cyt., s. 239; Zb. Machalewski, G. Wolender, dz. cyt., s. 74.

¹⁰⁷ Termin „Galeria św. Jacka” jest związany z oddaniem miejsca na organizowane wystawy artystyczne – najpierw kaplicy św. Jacka, a następnie krypty pod kaplicą św. Jacka, które miało miejsce w sierpniu 1985 r. Jednak już przed tym faktem organizowano u „Św. Mikołaja” różne wystawy i spotkania artystów, które były załączkiem samej „Galerii” [wyjaśnienie – MG]. Chronologia wystaw na podstawie kopii materiałów udostępnionych przez prof. Jana Górę, jednego z głównych organizatorów i koordynatorów Galerii św. Jacka w Gdańsku [w posiadaniu autora]; Por. J. M. Kobus, dz. cyt., s. 51–58; H. Dobosz - Kinaszewska, dz. cyt. s. 154.

demickim już w okresie wcześniejszym, jeszcze przed wybuchem stanu wojennego. Jednak należy powiedzieć, że oficjalna nazwa „Galeria św. Jacka“ jest w użyciu przez grupę artystów od momentu przeznaczenia na wystawy kaplicy św. Jacka. Proces powstawania tej grupy kończy się wraz z otwarciem adaptowanej na ten cel krypty pod kaplicą św. Jacka czyli w sierpniu 1985 r.¹⁰⁸. Nie jest zamiarem tego opracowania podanie wyczerpującej historii obecności twórców na „Górcie“ i w przestrzeni działalności „św. Mikołaja“. Celem niniejszego opracowania jest jedynie ukazanie chronologii różnych zdarzeń, dziejących się w przestrzeni dominikańskiej w różnym czasie. Dlatego historia wystaw związanych z artystami plastykami podana jest wśród wielu innych działalności¹⁰⁹.

Sierpień 84

Sierpień 1984 – „Plastycy – Stoczniovcóm“ – wystawa plastyki w rocznicę Sierpnia '80 (Bazylika św. Mikołaja). 28.08.1984 – list Lecha Wałęsy z okazji otwarcia wystawy (był obecny?) [Galeria św. Jacka];
31.08.84 – Lech Wałęsa w Bazylice św. Mikołaja.

Wrzesień '84

09.09.84, niedziela – godz. 17.00 msza święta za Ojczyznę, przewodniczył i homilię wygłosił o. Sławomir Słoma OP¹¹⁰;
16.09.84, niedziela – po mszy o godz. 19.30 spotkanie z Andrzejem Wajdą w kościele¹¹¹;
20–22.09.1984 – wyjazd na rekolekcje do Dębek.

Rok akademicki 1984–1985

Warto również w tym miejscu zaznaczyć chociaż krótko dwa fakty związane z „Górką“ z pierwszej połowy lat osiemdziesiątych. Pierwszym z nich jest formalna współpraca z redakcją miesięcznika „W drodze“. Osobiste kontakty z o. Marcinem Babrajem miał już w latach siedemdziesiątych Zbigniew Jankowski i Teresa Ferenc. Z takich osobistych spotkań rodziła się współpraca, dzięki której pojawiały się w numerach miesięcznika „W drodze“ artykuły oraz utwory literackie autorów z Trójmiasta. Jednak po 1983 r. powstała w Gdańsku formalna gałąź miesięcznika. Ślad tego można znaleźć w stopce redakcyjnej. Osobą odpowiedzialną za taką współpracę został Andrzej Drzycimski¹¹².

¹⁰⁸ Tamże.

¹⁰⁹ Odnajdujemy je jedynie poprzez dodanie członu „Galeria św. Jacka“; Por. J. M. Kobus, dz. cyt., s. 52.

¹¹⁰ *Materiały Wydziałowe...*, t. 2, dz. cyt., s. 124–125; Zb. Machalewski, G. Wolender, dz. cyt. s. 57.

¹¹¹ *Materiały Wydziałowe...*, t. 2, dz. cyt., s. 125; Zb. Machalewski, G. Wolender, dz. cyt., s. 68.

¹¹² Informacje z wywiadów w o. Marcinem Babrajem, Zbigniewem Jankowskim i Andrzejem Drzycimskim [MG].

Drugim ważnym faktem z tego okresu, wartym odnotowania i wyjaśnienia jest okoliczność powstawania pierwszego wydania książki Lecha Wałęsy pt. „Droga nadziei“. W zielonej sali na „Górcze“, Andrzej Drzycimski i Adam Kinaszewski pracowali przez kilka miesięcy pomagając Lechowi Wałęsie w napisaniu autobiograficznej pozycji, ważnej i oczekiwanej w tym czasie. Jak wspominają Drzycimski i Kinaszewski o. Sławomir Słoma opiekował się nimi w tym czasie, nie tylko udostępniając pomieszczenia duszpasterstwa, ale pomagając również poprzez ludzkie konkretne wspomaganie pracujących redaktorów. Często polegało to na dożywianiu tych, którzy pracowali po kilka godzin w zamkniętym pomieszczeniu¹¹³.

Październik '84

- 07.10.84, niedziela, godz. 10.00 msza święta inauguracyjna rok akademicki;
- 14.10.84, niedziela, godz. 17.00 msza święta za Ojczyznę w Bazylice św. Mikołaja, przewodniczył i homilię wygłosił o. Sławomir Słoma OP¹¹⁴;
- 19.10.84 – po informacji o porwaniu ks. Jerzego Popiełuszki w Bazylice gromadzą się uczestnicy i odprawiają wspólnie Drogę Krzyżową¹¹⁵;
- 28.10.84, niedziela, godz. 10.00 msza święta akademicka, o. Sławomir ogłasza cykl modlitw codziennych w intencji ks. Jerzego Popiełuszki¹¹⁶.

Listopad '84

- 03.11.1984, sobota – DODA Górka i Środowiska Twórcze na pogrzebie ks. Jerzego Popiełuszki w Warszawie, razem z o. Sławomirem Słomą;
- 11.11.84, niedziela, godz. 17.00 msza św. za Ojczyznę w Bazylice św. Mikołaja, przewodniczył i homilię wygłosił o. Sławomir Słoma OP¹¹⁷;
- 22.11.84, czwartek, godz. 20.00 Aleksander Hall „Szkoly myślenia o Polsce – źródła naszej historycznej tożsamości“, spotkanie odbyło się w Bazylice św. Mikołaja¹¹⁸. Wykład odbył się w ramach Dni Kultury Chrześcijańskiej;
- 24–25.11.84 – Seminarium pod hasłem „Obecność“;
- 29.11.84, czwartek – prof. Bronisław Gieremek „Problematyka etosu robotniczego w XIX i XX wieku“, wykład odbył się w kościele¹¹⁹;

Grudzień '84

- 09.12.84, niedziela – godz. 17.00 msza święta za Ojczyznę, homilię wygłosił o. Sławomir Słoma OP¹²⁰;

¹¹³ Informacje zebrane przez autora z rozmów z o. Sławomirem Słomą, Andrzejem Drzycimskim i Adamem Kinaszewskim; Por. H. Dobosz-Kinaszewska, dz. cyt., s. 149; Por. L. Wałęsa: *Un chemin d'espoir [autobiographie]*. Paris, Fayard 1987.

¹¹⁴ *Materiały Wydziałowe...*, t. 2, dz. cyt., s. 179–180.

¹¹⁵ Wspominana przez uczestników i przez o. Sławomira, jako wydarzenie szczególne i symboliczne.

¹¹⁶ *Materiały Wydziałowe...*, t. 2, dz. cyt., s. 187.

¹¹⁷ Tamże, s. 261–262.

¹¹⁸ *Materiały Wydziałowe...*, t. 2, dz. cyt., s. 263; Zb. Machalewski, G. Wolender, dz. cyt., s. 75.

¹¹⁹ Zb. Machalewski, G. Wolender, dz. cyt., s. 67.

Grudzień 1984 – Janusz Osicki „Malarstwo“ [Galeria św. Jacka];
16.12.1984 – wieczór autorski S. Chasbijewicza [AKL];
20.12.84, czwartek – godz. 20.00 Spotkanie z Aleksandrem Hallem, wykład cykliczny, dzisiejsze spotkanie p.t. „Myśl narodowa“¹²¹;
21.12.1984 – Oplątek Środowisk Twórczych.

Krąg literacki „Wiązania“ powstał na „Górcze“ po stanie wojennym. Nie znamy dokładnej daty jego zawiązania się. Możemy przypuszczać na podstawie różnych źródeł, że dokonano się to po 1982 roku, a przed 1985 rokiem. Niewątpliwie bazą dla tej grupy był powstały wcześniej i spotykający się w duszpasterstwie Akademicki Krąg Literacki. W 1985 roku ukazuje się drukiem pierwszy i jedyny numer „Wiązań“, który jest manifestem istniejącej grupy literatów¹²².

Styczeń '85

Styczeń 1985 – Zdzisław Kałędkiewicz, malarstwo [Galeria św. Jacka];
17.01.85, czwartek, godz. 19.00 Aleksander Hall w cyklu wykładów pt. „Myśl polityczna w różnych okresach historii Polski“, temat spotkania: „Myśl polityczna u Stefana Wyszyńskiego – jako męża stanu“¹²³;
27.01.1985 – K. Hoffman [AKL].

Luty '85

10.02.85, niedziela, godz. 17.00 msza za Ojczyznę w Bazylice św. Mikołaja z udziałem aktorów gdańskich i ofiarowana w intencji dziennikarzy gdańskich pobawionych pracy. Homilię wygłosił o. Sławomir Słoma OP¹²⁴;
17.02.1985 – W. Zawistowski [AKL];
21.02.85, czwartek, godz. 19.15 Aleksander Hall „Geneza i powstanie opozycji demokratycznej w Polsce“ z cyklu wykładów¹²⁵;
24.02.1985 – J. Golichowski „Społeczeństwo doskonałe – chrześcijaństwo – demokracja“;

Marzec '85

01.03.85, piątek, godz. 19.15 Droga krzyżowa dla młodzieży i Środowisk Twórczych;

¹²⁰ *Materiały Wydziałowe...*, t. 2, dz. cyt., s. 327; Zb. Machalewski, G. Wolender, dz. cyt., s. 75.

¹²¹ *Materiały Wydziałowe...*, t. 2, dz. cyt., s. 332; Zb. Machalewski, G. Wolender, dz. cyt., s. 76.

¹²² Por. Rozmowa z Zbigniewem Janowskiem (wywiad z dnia z dnia 27.09.2006 r.) oraz dokument archiwalny z 9.10.1976 r. napisany przez Zbigniewa Janowskiego o założeniach Akademickiego Kręgu Literackiego wywodzących się z idei Unii Poetów Chrześcijańskich; „Wiązania”, dz. cyt., wstęp; A. Walczak, dz. cyt., s. 179; H. Dobosz-Kinaszewska, dz. cyt., s. 151–155;

¹²³ *Materiały Wydziałowe wykorzystywane do Analiz Kontrwywiadowych woj. Gdańskiego obejmujące styczeń i luty 1985 r.* Archiwum IPN Gdańsk, sygnatura nr IPN GD 0046/369 t. 3 s. 18–20.

¹²⁴ *Materiały Wydziałowe ...*, dz. cyt. s. 80.

¹²⁵ *Materiały Wydziałowe...*, dz. cyt. s. 80b.

03.03.85, niedziela, g.18.45 Musica Sacra (organy Bogusław Grabowski) i liturgia mszy świętej o g. 19.00, a po niej „Sztuka we wnętrzu kościelnym“ – Maria Kadzińska. Szczególne zaproszenie skierowane do studentów PWSSP;

04.03.85, poniedziałek, godz. 18.00 Spotkanie dziennikarzy – „Czy dziennikarz boi się Krzyża?“ – sala na Górcie [Dziennikarze];

05.03.85, wtorek, godz. 18.00 msza święta i spotkanie pracowników nauki, prof. Roman Wieloch „Zabytki Gdańska“ [Krań Nauki];

07.03.85, czwartek, godz. 19.15 msza święta, a po niej spotkanie pielgrzymów rowerzystów – wieczór refleksji przed rekolekcjami akademickimi „Krzyż a tolerancja“;

10–14.03.85 Wielkopostne Rekolekcje Akademickie i Środowisk Twórczych – głosi o. Jan Andrzej Kłoczowski OP z Krakowa¹²⁶;

10.03.85, niedziela – godz. 17.00 msza święta za Ojczyznę oraz godz. 19.00 msza święta – konferencje rekolekcyjne; 11–14.03.85, poniedziałek – czwartek o godz. 19.15 – msza święta z homilią, a po niej konferencja. Spowiedź rekolekcyjna codziennie od g. 18.00;

15.03.85, piątek, godz. 19.15 – Droga krzyżowa dla młodzieży i środowisk twórczych;

17.03.85, niedziela, godz. 19.00 msza święta, a po niej rozmowy wielkopostne „Krzyż a tolerancja – samotność, czyli brak tolerancji“;

21.03.85, czwartek, godz. 19.15 Aleksander Hall „Szkoly myślenia o Polsce“;

22.03.85, piątek, godz. 19.15 Droga krzyżowa dla młodzieży i środowisk twórczych;

24.03.85, niedziela, godz. 19.00 msza święta, a później rozmowy wielkopostne „Krzyż a tolerancja – samotność, czyli brak tolerancji“;

28.03.85, czwartek, godz. 19.15 msza święta, a po niej klucz do Biblii „Krzyż – czytelna, księga mądrości przedwiecznej“ – o. Piotr;

29.03.85, piątek, godz. 19.15 Droga krzyżowa dla młodzieży i środowisk twórczych.

Kwiecień '85

02.04.85, wtorek, godz. 18.00 msza święta i spotkanie pracowników nauki „Współczesna nauka w świetle Starego Testamentu“ – sala na Górcie [Krań Nauki];

09.04.85, wtorek, godz. 22.15 – Prapremiera sztuki Ernesta Brylla „Wieczernik“ – prezentują aktorzy Trójmiasta [Aktorzy];

12.04.85, piątek, godz. 19.00 Maria Kadzińska „Symbol w sztuce religijnej“ – sala na Górcie;

14.04.85, niedziela, godz. 17.00 msza święta za Ojczyznę – Kaszubska;

18.04.85, czwartek, godz. 19.15 msza święta – rowerzyści;

21.04.85, niedziela, godz. 19.00 msza święta, a po niej Julia Hartwig i Artur Międzyrzecki – wprowadzenie Ewa Nawrocka [AKL];

25.04.85, czwartek, godz. 19.15 – msza święta, a po niej Klucz do Biblii „Zmartwychwstały Chrystus – kluczem do zrozumienia całej Biblii“;

28.04.85, niedziela, godz. 19.00 msza święta, a po niej spotkanie z poetką Krystyną Miłobędzką i eseistą Andrzejem Falkiewiczem z Wrocławia „Kultura w czasie teraźniejszym“. Wprowadzenie Zbigniew Jankowski [AKL].

Maj '85

Maj 1985 – Wiesław Matuszka „Malarstwo“ [Galeria św. Jacka];

¹²⁶ Wspólne rekolekcje dla środowiska akademickiego i Środowisk Twórczych [MG].

10.05.1985 – Staniewicz o Piłsudskim. [AKL];
14.05.1985 – Tadeusz Mazowiecki „Religia a polityka“;
16–18.05.85 – Wyjazd do Wrocławia autokarem na I Biennale Młodego Malarstwa pt. „Droga i prawda“¹²⁷ [Galeria św. Jacka];
22.05.85, środa – godz. 19.15 msza święta w intencji żołnierzy Armii Krajowej i cichociemnych;
26.05.1985 – Małgorzata Czerwińska [AKL].

Czerwiec '85

Czerwiec 1985 – Rosvita Stern „Malarstwo“ [Galeria św. Jacka];
Czerwiec 1985 – Waldemar Zysk „Malarstwo“ [Galeria św. Jacka].

c) czas od 1 sierpnia 1985 do 4 czerwca 1989

W tym czasie dokonuje się zmiana duszpasterza. Odchodzi o. Sławomir Słoma OP, który zostaje przeniesiony do Wrocławia¹²⁸. Bardzo trudno jest ustalić, na podstawie dostępnych dokumentów i rozmów, jak dokonano się przeniesienie o. Sławomira. Jednak warto tutaj przytoczyć fragment pracy dyplomowej Czesława Kitowskiego, oficera SB, napisanej przez niego w 1986 r. Ze względu, na znaczenie tych słów dla zrozumienia warunków w jakich działali duszpasterze i grupy duszpasterskie, warto je przytoczyć w większym fragmencie:

„Skutkiem podejmowanych przez Służbę Bezpieczeństwa działań było wyeliminowanie w większości przypadków, z wyjątkiem duszpasterstwa akademickiego OO. Dominikanów, szkodliwej działalności w postaci politycznych elementów w pracy z młodzieżą akademicką. Uzyskano to głównie poprzez odsunięcie od pracy z młodzieżą znanych z negatywnej postawy politycznej duszpasterzy akademickich. Doprowadzono do odejścia z Gdańska Jezuitów: ks. B. Sroki i ks. A. Kuszyńskiego, co w efekcie spowodowało, że w ośrodku XX. Jezuitów zaniechano działalności nasyconej elementami negatywnymi politycznie. Podobny skutek osiągnięto w ośrodku XX. Palotynów, gdzie zmieniono także duszpasterza akademickiego (zamiast ks. Klimińskiego stanowisko objął ks. Papkała). Najdłużej nierozwiązany był problem ks. S. Słomy (o. Sławomira Słomy – wyjaśnienie MG). Pomimo podejmowanych wielu przedsięwzięć przez Wydział IV prowadził on duszpasterstwo akademickie. Dopiero wspólne przedsięwzięcia operacyjne z Departamentem IV MSW doprowadziły do podjęcia przez Ordynariusza decyzji o zmianie na stanowisku duszpasterza akademickiego w ośrodku OO. Dominikanów. Decyzja ta była jednak tylko formalna, gdyż w rzeczywistości ks. Słoma nadal profilował działalność duszpasterstwa akademickiego OO. Dominikanów, mimo iż faktycznym duszpasterzem był ks. M. Kur (o. Miroslaw Kur – wyjaśnienie MG). Dopiero na skutek zmiany przełożonego w gdańskiej placówce OO. Dominikanów oraz faktu wystąpienia przez niego do władz administracyjnych z wnioskiem o zezwolenie na rozbudowę pomieszczeń zakonnych, licząc na przychyłność władz w tym względzie, doprowadził do przenie-

¹²⁷ Por. A. W a l c z a k, dz. cyt., s. 179–188.

¹²⁸ Kulisy przeniesienia o. Sł a w o m i r a ciągle pozostają niejasne. Z materiałów archiwalnych wylania się obraz nacisków władz państwowych na władze zakonu dominikanów: na przeora klasztoru w Gdańsku i na Prowincjała w Warszawie. Por. Cz. K i t o w s k i, dz. cyt., s. 20–21 i 38–39.

*sienia ks. Słomy na inny teren. Podsumowując pracę operacyjną Wydziału IV WU-SW w Gdańsku trzeba stwierdzić, że doprowadziła ona do odsunięcia od pracy z młodzieżą studencką wszystkich duszpasterzy znanych z negatywnej postawy politycznej.*¹²⁹.

Duszpasterstwo akademickie przejmuje o. Stanisław Tasiemski OP, a duszpasterzem Środowisk Twórczych zostaje mianowany o. Bolesław Rafiński OP. I mamy tutaj do czynienia z początkiem rozdziału tych dwóch duszpasterstw: akademickiego i środowiska twórców. Choć przez następne lata będą jeszcze współistniały w jednej przestrzeni, to jednak zaczyna się proces, który doprowadzi do ich całkowitego oddzielenia na jesieni 1989 r.

Program „Górki“ i spotkań duszpasterstwa Środowisk Twórczych jest kontynuowany, pomimo dokonanych zmian duszpasterzy. Msza akademicka odprawiana jest o godz. 10.00, „Msza św. za Ojczyznę“ w III niedzielę o godz. 17.00, a spotkania naukowców w ramach „Kręgu Nauki“ w niedzielę po mszy o godz. 19.00 oraz we wtorki o godz. 18.00. W tygodniu odprawia się msze akademickie we środy, czwartki i piątki o godz. 19.15 w kaplicy św. Jacka. W poniedziałki pojawia się ciekawy cykl spotkań „Szkoła medytacji“, które prowadzi o. Bolesław. Z relacji uczestników wynika, że cieszyły się one dużą popularnością. Natomiast w piątki pojawia się proponowana przez o. Stanisława modlitwa kano-nami z Taizé. W połowie stycznia pojawia się również nowa inicjatywa, mianowicie msza dla młodzieży szkół średnich, odprawiana przez duszpasterza akademickiego co dwa tygodnie.

Program roczny spotkań w tym czasie przedstawia się zatem następująco¹³⁰:

Sierpień '85

17.08.85, sobota – Uroczyste otwarcie i poświęcenie Galerii św. Jacka pod kaplicą.

Poświęcenia dokonał ks. bp. Tadeusz Gocłowski¹³¹;

¹²⁹ Por. Cz. Kitowski, dz. cyt., s. 38–39.

¹³⁰ Program odtworzony na podstawie informatorów górkowych i materiałów udostępnionych przez prof. K. Nowosielskiego oraz prof. J. Górę [MG].

¹³¹ Odtąd artyści plastycy zaczynają organizować swoje wystawy i prezentować swoje dzieła w przygotowanym specjalnie na ten cel pomieszczeniu pod kaplicą św. Jacka. Por. Informacje zostały zaczerpnięte z wywiadów przeprowadzonych przez autora z następującymi osobami: o. Sławomirem Słomą OP, o. Stanisławem Tasiemskim OP, br. Wilhelmem Paściakiem OP, ks. Arcybiskupem Tadeuszem Gocłowskim, o. dr Józefem Puciołowskim OP, ks. dr Krzysztofem Niedałtowskim, Aliną Walczak, prof. Kazimierzem Nowosielskim, Eleonorą Zbierską, Jolantą Rojek, Romanem Rojek, Adamem Kinaszewskim, Henryką Dobosz-Kinaszewską, prof. Janem Górą, Andrzejem Drzycimskim, Aliną Afanasjew, (mps w zbiorach autora); J. M. Kobus, dz. cyt.; A. Walczak, dz. cyt.; A.

Rok akademicki 1985–1986

Wrzesień '85

13.09.1985 – K. Kłopotowski.

Październik '85

17.10.1985 – Jacek Fedorowicz.

Listopad '85

03.11.85, niedziela – po mszy akademickiej spotkanie w sali duszpasterstwa;

04.11.85, poniedziałek, g. 19.15 Szkoła medytacji – o. Bolesław Rafiński OP¹³²;

05.11.85, wtorek, godz. 18.00: „Wolność, a determinizm społeczny“ – doc. M. Pyrz [Krag Nauki];

06.11.85, środa, godz. 19.45 Krag biblijny „Niedobrze człowiekowi być samemu“;

07.11.85, czwartek – Wiara zakwestionowana – „Nauka a wiara“ – J. Smulkowski;

08.11.85, niedziela – Akademicka Pielgrzymka do Piaśnicy, spotkanie o 14.00 pod Krzyżem w Piaśnicy; a g. 17.00 msza święta za Ojczyznę z udziałem aktorów;

12.11.85, wtorek, g. 19.00 Rosja oczyma Kucharzewskiego: „Społeczeństwo, a aparat władzy“ dr J. Keiling;

13.11.85, środa, godz. 19.45 Krag biblijny – „Człowiek wobec grzechu“;

14.11.85, czwartek, godz. 19.45 Wiara zakwestionowana „Wobec buddyizmu“;

17.11.85, niedziela – spotkanie w sali duszpasterstwa;

18.11.85, poniedziałek, godz. 20.00 koncert Przemysława Gintrowskiego i Zbigniewa Łapińskiego;

19.11.85, wtorek, godz. 19.00 Rosja oczyma Kucharzewskiego: „Słowianofilstwo jako ideologia Rosji“ – dr J. Keiling;

20.11.85, środa, godz. 19.45 Krag biblijny – „Śmierć owocem grzechu“;

21.11.85, czwartek, g. 19.45 – Wiara zakwestionowana „Wyzwanie hinduizmu“;

24.11.85, niedziela – spotkanie braterskie;

25.11.85, poniedziałek, godz. 19.00 Trybuna duszpasterska: „Czy łamanie prawa jest grzechem?“ – na pytania odpowiadają: red. W. Kwiatkowska, o. J. Salij, doc. Z. Szczypiński, mec. J. Taylor¹³³;

26.11.85, wtorek, godz. 19.00 – Rosja oczyma Kucharzewskiego: „Kształtowanie się opozycji w Rosji“ – dr J. Keiling;

27.11.85, środa, godz. 19.45 Krag biblijny „Wbrew nadziei uwierzyć w nadzieję – Abraham“;

28.11.85, czwartek godz. 19.45 – Wiara zakwestionowana „Dlaczego cierpienie?“;

30.11.85, sobota, godz. 19.30 Bawimy się: „Andrzejki“, a o północy msza święta.

Grudzień '85

08.12.1985 – T. Burek „Sytuacja współczesnej literatury polskiej“ [AKL];

15 grudnia 1985–styczeń 1986 – „W 15 Rocznicę Grudnia 1970“ Wystawa malarstwa [Galeria św. Jacka].

Wojciechowski, dz. cyt.; H. Dobosz-Kinaszewska, dz. cyt.; G. Fortuna, dz. cyt.; K. Niedałowski, dz. cyt.; *Album „Środowiska Twórcze Wybrzeża”...*, dz. cyt.

¹³² Spotkania odbywają się o stałej porze w kolejne poniedziałki, dlatego dalej nie uwidacznia się ich tutaj [MG]

¹³³ Mamy tu do czynienia z ciekawym zjawiskiem kontynuowania spotkań dyskusyjnych, które zaproponował w styczniu 1972 roku o. Ludwik Wiśniewski [MG].

Styczeń '86

- 01.01.86, środa, godz. 19.00 koncert Chóru z USA;
06.01.86, poniedziałek, godz. 18.00 opłatek Środowisk Twórczych w Seminarium Duchownym w Oliwie;
07.01.86, wtorek, godz. 18.00 – „O dobru“ doc. M. Pyrz [Krag Nauki];
08.01.86, środa, godz. 20.00 – Krag biblijny – „Grzech jako śmierć“ J. Rybicki;
09.01.86, czwartek, godz. 20.00 – Wiara zakwestionowana – „Dlaczego zło?“;
11.01.86, sobota – godz. 19.00 msza święta młodzieży szkół średnich¹³⁴;
12.01.86, niedziela – godz. 10.00 Msza święta akademicka, o godz. 17.00 msza święta za Ojczyznę;
15.01.86, środa, godz. 20.00 Krag biblijny – „Lęk przed śmiercią, jako manipulacja szatana“ – Jarosław Rybicki;
16.01.86, czwartek, godz. 20.00 Wiara zakwestionowana „Rozbicie chrześcijaństwa zgorzeniem?“;
19.01.86, niedziela – po mszy o godz. 11.00 Krag Literacki „Wiązania“ – spotkanie z K. Urbankiewiczem prowadzi Bolesław Fac [AKL]; o godz. 19.00 msza święta i koncert kołęd w wykonaniu solistów Akademii Muzycznej;
22.01.86, środa – Krag biblijny – „Pan jest moim pasterzem“ – J. Rybicki;
23.01.86, czwartek, godz. 20.00 Wiara zakwestionowana „Co to jest ruch ekumeniczny?“;
26.01.86, niedziela, godz. 11.00 Krag Literacki „Wiązania“ – Andrzej Drawicz „Wątki metafizyczne i religijne w lit. rosyjskiej“ [AKL];
29.01.86, środa, godz. 20.00 Wiara zakwestionowana „Czy Kościół jest państwem alternatywnym?“;
31.01–15.02.86 – Przerwa międzysemestralna.

Luty '86

- 18.02.86, wtorek, godz. 18.00 „Źródła etyki“ o. Bolesław Rafiński [Krag Nauki];
19.02.86, środa, godz. 19.15 msza święta Środowiska Plastyków Wybrzeża;
20.02.86, czwartek, godz. 20.00 Krag biblijny;
23.02.86, niedziela, godz. 11.00 Krag Literacki „Wiązania“ – spotkanie ze Stanisławem Miaskowskim [AKL];
25.02.86, wtorek, godz. 19.00 – „W 20 lat po Liście Biskupów Polskich do Biskupów Niemieckich“ – Alicja Balińska;
26.02.86, środa, godz. 20.00 – Wiara zakwestionowana „O źródłach wiary“;
27.02.86, czwartek, godz. 20.00 – Krag biblijny.

Marzec '86

- 02.03.86, niedziela – msza i braterskie spotkanie;
04.03.86, wtorek, godz. 18.00 „Sumienie“ – o. Stanisław Tasiemski [Krag Nauki];
05.03.86, środa, godz. 20.00 Wiara zakwestionowana – „Czy Kościół może się mylić?“;
06.03.86, czwartek – godz. Krag biblijny;
09.03.86, niedziela – msza i o godz. 11.00 Refleksje historyka dziejów najnowszych – Jerzy Holzer; o godz. 17.00 msza święta za Ojczyznę „Pamiętaj, abyś dzień święty święcił“;

¹³⁴ Ciekawa, nowa propozycja. Co dwa tygodnie duszpasterz akademicki odprawia specjalną mszę dla młodzieży szkół średnich. Można powiedzieć, że jest to posługa na zapleczu duszpasterstwa akademickiego. W tym czasie nie istnieje jeszcze przy Bazylice św. Mikołaja osobne duszpasterstwo dla młodzieży. Jedynie prowadzi się katechizację przy parafii [MG].

12.03.86, środa, godz. 20.00 – Wiara zakwestionowana „Jezus Chrystus prawdziwy Bóg i prawdziwy człowiek“;
13.03.86, czwartek, godz. 20.00 – Krag biblijny;
19–22.03.86 – Rekolekcje Wielkopostne Akademickie, głosi o. Jacek Salij OP, codziennie godz. 19.00 msza święta a po niej konferencja (środa–sobota);
22/23.03.86, sobota–niedziela – Noc skupienia;
23.03.86, Niedziela Palmowa – msza święta i agapa – składanie życzeń przed Świętami Wielkanocnymi;
Przerwa do 6 kwietnia;
Spowiedź (dyżury stałe): wtorek–piątek godz. 18.00 (o. Bolesław i o. Stanisław).

Kwiecień '86

27.04.1986 – M. Grzeczak [AKL].

Maj '86

03–04.05.86 – Ogólnopolska Pielgrzymka Akademicka na Jasną Górę;
05.05.86, poniedziałek, godz. 19.00 i 20.15 Szkoła medytacji (zakończenie 1 cyklu)¹³⁵;
06.05.86, wtorek, godz. 18.00 – „Religia a etyka“ [Krag Nauki];
07.05.86, środa, godz. 20.00 Wiara zakwestionowana „Co nam daje wiara w Zmartwychwstanie?“;
08.05.86, czwartek, godz. 20.00 Krag biblijny;
10.05.86, sobota, godz. 19.00 – msza święta młodzieży szkół średnich;
11.05.86, niedziela – msza święta za Ojczyznę;
13.05.86, wtorek, godz. 18.30 – „Pięć lat temu!“ – modlimy się za Ojca Świętego;
14.05.86, środa, godz. 20.00 – Wiara zakwestionowana – „Czy życie ma sens?“;
15.05.86, czwartek, godz. 20.00 – Krag biblijny;
15-17.05 – Pielgrzymka do Kodnia¹³⁶;
21.05.86, środa, godz. 20.00 – Wiara zakwestionowana – „I oczekuję wskrzeszenia umarłych i życia wiecznego“;
22.05.86, czwartek, godz. 20.00 – Krag biblijny;
24.05.86, sobota, godz. 19.00 – msza święta młodzieży szkół średnich;
25.05.86, niedziela – Spotkanie autorskie z Jerzym Sito;
28.05.86, środa, godz. 20.00 – Wiara zakwestionowana „Nieporozumienia wokół Eucharystii“;
30.05.86, piątek, godz. 20.00 – Wspólna modlitwa przy Matce Bożej Piękną – Bazylika Mariacka.

Czerwiec '86

03.06.86, wtorek, godz. 18.00 – „Nauczanie i przekazywanie etyki“ [Krag Nauki];
04.06.86, środa, godz. 20.00 – Wiara zakwestionowana – „Piekło, czyściec, niebo“;
05.06.86, czwartek, godz. 20.00 – Krag biblijny;
06.06.1986 – S. Pastuszewski. [AKL];
07.06.86, sobota, godz. 19.00 – msza święta młodzieży szkół średnich;
08.06.86, niedziela, godz. 17.00 – msza święta za Ojczyznę – zakończenie Roku pracy Duszpasterstwa Akademickiego i Kręgu Środowisk Twórczych;
21.06.86, sobota, godz. 19.00 – msza święta młodzieży szkół średnich.

¹³⁵ Cykl trwał cały rok, spotkania odbywały się co tydzień [MG].

¹³⁶ Por. A. W a l c z a k, dz. cyt., s. 180.

Sierpień '86

17 sierpnia–5 września 1986 – „Obecność“ wystawa sierpniowa artystów Wybrzeża [Galeria św. Jacka].

Rok akademicki 1986–1987

Październik '86

09.10.1986 – Aleksander Hall [AKL];

12–26 października 1986 – Przegląd prac Artystów Wybrzeża z okazji Tygodnia Kultury Chrześcijańskiej [Galeria św. Jacka].

Listopad '86

04.11.86, wtorek, godz. 18.00 – dr Jerzy Jaśkowski „Zagrożenia nuklearne“ [Krań Nauki];

09.11.86, niedziela – msza św. za Ojczyznę i otwarcie wystawy – Wystawa prac Hanny Prusak-Solway (Gdańsk) [Galeria św. Jacka 9–30 listopada 1986];

11.11.86, wtorek, godz. 20.00 doc. Jerzy Godlewski „Jak Polska wybijała się na niepodległość“;

16.11.86 – M. Nowakowski [AKL];

23.11.86, niedziela – Spotkanie autorskie z Markiem Nowakowskim, o literaturze, wprowadzenie Barbara Madajczyk¹³⁷;

25.11.86, wtorek – red. Sławomir Siwek „Upadek fundacji czyli dzieje pewnej nadziei“;

28.11.86 – Ks. Jan Twardowski [AKL];

Spotkania, którym nadano nazwę „Punkty mówione“, powstały na wzór krakowskiej gazety mówionej „Na głos“. Odbywały się najczęściej w zielonej sali duszpasterstwa, na drugim piętrze domku duszpasterskiego. Z relacji uczestników wiemy, że gromadziły one tłumy słuchaczy. W nieco zmienionej formie kontynuowane były na „Gorce“ aż do 1996 r.¹³⁸

28.11.86, piątek, godz. 17.00 Inauguracja pierwszego numeru „Punktu mówionego“¹³⁹. Wystąpili m. in. Paweł Zbierski, Ś. Dąbrowski, Władysław Zawistowski, Selim Chazbijewicz, Kazimierz Nowosielski, S. Esden-Tempski; godz. 19.00 msza święta i spotkanie Środowiska Plastyków Wybrzeża;

29.11.86 – godz. 18.00: „Andrzejki“ – okazja do wspólnej zabawy, zakończonej mszą świętą o północy;

30.11.86, niedziela, godz. 11.00 – prof. Krystyna Kersten „Władza i społeczeństwo na przełomie wojny i pokoju“ – wprowadzenie Barbara Madajczyk.

Grudzień '86

07.12.1986 – Krystyna Kersten [AKL];

¹³⁷ *Dziennik Eleonory Zbierskiej*. Por. Program Da „Górka” na rok 1986–1987.

¹³⁸ Por. *Dziennik Eleonory Zbierskiej*; A. Walczak, dz. cyt., s. 182–188; informacje z rozmowy z o. Stanisławem Tasieńskim OP (wywiad z dnia 10.08.2006 r.), Aliną Walczak (wywiad z dnia 23.12.2005), prof. Kazimierzem Nowosielskim (wywiad z dnia 11.07.2006), Eleonorą Zbierską (wywiad z dnia 11.07.2006), prof. Andrzejem Zbierskim (wywiad z dnia 11.07.2006), Tadeuszem Skutnikiem (wywiad z dnia 09.07.2006).

¹³⁹ *Dziennik Eleonory Zbierskiej*.

13.12.1986 – Lech Wałęsa;

13–14.12.86 – Sympozjum „Sztuka i sumienie“ – program:

13.12.86, sobota, godz. 11.00 Otwarcie sesji, połączone z otwarciem wystawy „Notatnik“ Andrzeja Wajdy [Galeria św. Jacka Grudzień 1986–styczeń 1987], przez ks. Biskupa Tadeusza Gocłowskiego, Ordynariusza Gdańskiego

następnie:

- Tomasz Burek „Mowa racji stanu czy wyrzut sumienia? W kręgu doświadczenia i dylematów współczesnej polskiej twórczości literackiej“

- Janina Wieczerska „Kiedy pisarz jest immanentnie niemoralny?“

- Ryszard K. Przybylski „Mowa ludzka a milczenie Boga. Dobro i zło w poezji współczesnej“

- dyskusja

godz. 16.00

- o. Jan Andrzej Kłoczowski OP „Sztuka zbożna i bezbożna“

- Stanisław Dąbrowski „Moralność i sztuka“

- Stanisław Esden-Tempski „Etiologia zła“

- Kazimierz Nowosielski „Ciemności Orfeusza“

- dyskusja

14.12.86, niedziela – II dzień sympozjum „Sztuka a sumienie“

godz. 11.00

- Jerzy Skąpski „Twórczość a eucharystia“

- Teresa Rudowicz „Co stanowi dziś o sumieniu artysty?“

- Wanda Czalkowska „Sztuka jako sumienie“

- Podsumowanie dyskusji

godz. 17.00 msza święta za Ojczyznę i Twórców połączona z przyznaniem nagrody Środowisk Twórczych Wybrzeża.

W kolejnym miesiącu rozpoczynają się spotkania stałe:

▪ w środy o godz. 20.00 spotkania z lekturą „Redemptor hominis“ – encykliki papieża Jana Pawła II,

▪ w czwartki o godz. 20.00 Krąg biblijny – czytanie Księgi Wyjścia.

Styczeń '87

13.01.87, wtorek, g. 18.00, prof. Stanisław Byczkowski „Środowisko a zdrowie człowieka“ [Krag Nauki];

18.01.87, niedziela, g. 17.00 Spotkanie popielgrzymkowe Grupy Biało-Niebieskiej Pielgrzymki Gdańskiej;

23.01.87, piątek, g. 19.15 spotkanie artystów i otwarcie wystawy: Bogdan Kraśniewski „Rysunek – malarstwo“ (Toruń) [Galeria św. Jacka:23 stycznia – 13 lutego 1987];

25.01.87, niedziela, g. 11.00 Ryszard Bugaj „O problemach ekonomicznych Polski“;

30.01.87, piątek, g. 17.00 Krąg Literacki „Wiązania“ zaprasza na spotkanie z krakowskim poetą Stanisławem Stabro, pt. „Samotność intelektualisty“ [AKL].

Luty '87

Ferie – wyjazd w góry;

15.02.87, niedziela, godz. 17.00 msza święta za Ojczyznę, a po niej otwarcie wystawy: Jacek Fedorowicz „Grafika“ (Warszawa) [Galeria św. Jacka: Luty – marzec 1987].

Marzec '87

Marzec 1987 – Marek Stępniewski „Umieranie“ [Galeria św. Jacka];
30.01.1987 – S. Stabro [AKL].

Kwiecień '87

12–16 kwietnia 1987 – „Pieta Polska“ – wystawa grafiki i rysunku 20 artystów z kraju [Galeria św. Jacka].

Maj '87

5–7.05 – „Majówka“ do Lasek i rekolekcje z ks. Tadeuszem Fedorowiczem;
Maj–czerwiec 1987 – Jan Góra „Malarstwo“ (Gdańsk) [Galeria św. Jacka].

Czerwiec '87

Inicjatywy związane z pielgrzymką Papieża Jana Pawła II do Polski i do Gdańska.

Czerwiec 1987 – „Obecność“ – wystawa sztuki artystów Wybrzeża Ojcu Świętemu Janowi Pawłowi II w podzięce za obecność w Gdańsku (35 autorów 100 prac) [Galeria św. Jacka];
27.06.87, sobota – „Punkty mówione“ – wywiad z Mariuszem Wilkiem, prowadzenie Esden-Tempski i Paweł Huelle¹⁴⁰.

Lipiec '87

Lipiec 1987 – Lukasz Rogiński „Rysunki z III Pielgrzymki Ojca św. do Ojczyzny“ [Galeria św. Jacka].

Sierpień '87

31.07–14.08.87 – V Gdańska Pielgrzymka Piesza na Jasną Górę. Grupa z „Górki” uczestniczyła razem ze swym duszpasterzem o. Stanisławem Tasiemskim – grupa „biało-czarna”;
Sierpień 1987 – Małgorzata Puciata „Malarstwo“ [Galeria św. Jacka];
Sierpień 1987 – Jerzy Puciata „Malarstwo“ [Galeria św. Jacka].

Wrzesień '87

Wrzesień 1987 – Bogdan Górecki „Malarstwo“ [Galeria św. Jacka].

Rok akademicki 1987–1988¹⁴¹

Nowy rok akademicki – podstawowa propozycja programowa duszpasterstwa „Górka” i grup naukowców oraz środowisk twórczych skupionych wokół duszpasterstwa¹⁴².

¹⁴⁰ *Dziennik Eleonory Zbierskiej*.

¹⁴¹ Niewiele wiemy o programie na ten rok [MG].

¹⁴² Por. *Informator „Górki”* na rok 1987–88.

Układ tygodniowy programu zasadniczo nie ulega zmianie w porównaniu z poprzednim rokiem akademickim. W niedzielę akademicka msza święta o godz. 10.00 jest głównym wydarzeniem liturgicznym. Natomiast w tygodniu msze święte odbywają się w środy, czwartki i piątki o godz. 19.15 w kaplicy św. Jacka. Ponadto obowiązuje stały dyżur spowiedzi w środy i czwartki, gdzie są do dyspozycji o. Stanisław Tasiemski i o. Józef Puciłowski. Drugi z wymienionych właśnie przyszedł do Gdańska bezpośrednio po otrzymaniu sakramentu kapłaństwa. Spędzi tutaj kolejne sześć lat jako drugi, wspomagający duszpasterz akademicki aż do czerwca 1993 r.

Spotkania w tygodniu odbywają się od poniedziałku do soboty. Podzielone są na grupy tematyczne:

- poniedziałek – spotkanie dla narzeczonych, pt. „Przed nami małżeństwo” prowadzi Ewa i Jarek,
 - we wtorki – o. Józef Puciłowski OP prowadzi cykl spotkań o Kościele w krajach Europy oraz o miejscu świeckich w posłudze Kościoła,
 - we środy – „ABC chrześcijaństwa” – prowadzi o. Stanisław Tasiemski OP,
 - w czwartki – Dr Jarosław Rybicki prowadzi Krąg biblijny. Na ten semestr przewidziano refleksję nad Księgą Pieśni nad pieśniami,
 - w piątki – modlitwa z adoracją krzyża i nauką śpiewu.
- Do dyspozycji przychodzących jest również biblioteka duszpasterstwa. W każdy wtorek, czwartek i niedzielę. Ponadto w programie na nowy rok akademicki znajdziemy informacje o spotkaniach twórców kultury:
- w pierwszy wtorek miesiąca o godz. 18.00 – spotyka się grupa naukowców: „Krag Nauki”,
 - w czwarty piątek miesiąca o godz. 17.00 – literaci zapraszają na „Punkty mówione”, czyli Niezależną Trybunę Literacką,
 - również w czwarty piątek miesiąca o godz. 19.15 msza święta i spotkanie artystów Trójmiasta,
 - w drugi i czwarty poniedziałek miesiąca o godz. 18.00 spotykają się dziennikarze.

Począwszy od tego roku akademickiego duszpasterzem Środowisk Twórczych jest o. Józef Puciłowski, który rozpoczyna w tym miejscu swoją posługę. Jest to na pewno wyraźne wzmocnienie posługi dominikanów wobec środowiska akademickiego jak również wobec artystycznego Wybrzeża.

Ważna jest również informacja o codziennym odprawianiu mszy akademickich w kaplicy św. Jacka, od poniedziałku do piątku o godz. 19.15¹⁴³. Następuje więc wyraźna zmiana w propozycji liturgicznej duszpasterstwa.

Październik '87

01.10.87, czwartek, godz. 19.15 pierwsza z codziennych mszy świętych akademickich z poświęceniem indeksów studentom I roku. Po Mszy spotkanie;

¹⁴³ Począwszy od tego roku, w tygodniu wieczorne spotkania poprzedzone są mszą świętą dla studentów [MG].

02.10.87, piątek, godz. 19.15 msza, a po niej opowieść o Taizé;
 04.10.87, niedziela – Inauguracja Nowego Roku Akademickiego, po niej spotkanie po wakacjach;
 05.10.87, poniedziałek, godz. 20.00 – film pt. „Jestem Żydem, bo tak mi się podoba”. Po projekcji dyskusja.
 06.10.87, wtorek – spotkanie z cyklu „Świeccy w Kościele”;
 07.10.87, środa – ABC chrześcijaństwa „Kiedy wiara kłóci się z sumieniem”;
 11.10.87, niedziela, godz. 17.00 – msza św. inauguracyjna Tydzień Kultury Chrześcijańskiej pod przewodnictwem ks. Bpa Tadeusza Gocłowskiego;
 12.10.87, poniedziałek, godz. 20.00 – A. Wielowieyski „Odnova narodu przez Eucharystię – w rodzinie, środowisku pracy”; 13.10.87, wtorek, godz. 20.00 o. Michał Ziolo OP „Miejsce ateizmu w historiografii Zygmunta Krasińskiego”;
 14.10.87, środa, godz. 20.00 – ks. doc. R. Rogowski „Jana Pawła II „Ojczyzna trudnego wyboru””; 15.10.87, czwartek, godz. 20.00 – Red. W. Wieczorek „Społeczne konsekwencje wiary w świetle nauki Jana Pawła II””; 16.10.87, piątek, godz. 20.00 – o. prof. Jan Andrzej Kłoczowski OP „Druga ewangelizacja Europy”;
 17.10.87, sobota, godz. 20.00 – Dr A. Juzwenko „Dzieje Polski w nauczaniu Jana Pawła II”;
 18.10.87, niedziela, godz. 17.00 msza święta, a po niej ks. dr G. Rafiński „Nowe wylanie Ducha”;
 20.10.87, wtorek, godz. 20.00 – Świeccy w Kościele – zakres działania;
 21.10.87, środa – ABC „Dlaczego czystość jest warunkiem miłości?” Jan Ebert;
 23.10.87, piątek, godz. 17.00 – „Punkty mówione” gazeta literacka, a o godz. 19.15 Spotkanie plastyków i otwarcie wystawy: Zdzisław Brodowicz „Malarstwo” [Galeria św. Jacka Październik 1987];
 27.10.87, wtorek, godz. 20.00 – Kościół w Europie po 1945 roku – sytuacja ogólna;
 28.10.87, środa, godz. 20.00 – ABC „Dlaczego Kościół odrzuca środki antykoncepcyjne?” mgr Jan Ebert.

Listopad '87

19.11.1987 – Red. Jerzy Turowicz. [AKL];
 Listopad – Grudzień 1987 – Monika Handke Grafiki z cyklu „Granica cienia” (Warszawa) [Galeria św. Jacka].

Grudzień '87

6.12.1987 – g. 19.00: W 120-tą rocznicę urodzin Marszałka Józefa Piłsudskiego uroczysta msza święta, po mszy prelekcja okolicznościowa i program artystyczny;
 20 grudnia 1987–9 stycznia 1988 – Bolesław Rogiński „Grafika” (w tym grafiki ofiarowane Ojcu Świętemu przez gdańskie pielęgniarki) [Galeria św. Jacka];

Styczeń–wrzesień '88

10–23 stycznia 1988 – Jacek Walusiak „Grafika” [Galeria św. Jacka];
 Styczeń–luty 1988 – Aldona Mickiewicz i Tadeusz Boruta „Malarstwo” [Galeria św. Jacka];
 Luty–marzec 1988 – Marek Sapetto „Niuanse” (Warszawa) [Galeria św. Jacka];
 21–23.03 – Wielkopostne Rekolekcje Akademickie, o. Jan Góra OP;
 10–18 marca 1988 – Janusz Karbowniczek. [Galeria św. Jacka];
 19 marca–22 kwietnia 1988 – Janusz Karbowniczek „Rysunek” – wystawa (Kato-wice) [Galeria św. Jacka];
 23 kwietnia–20 maja 1988 – Andrzej Możejko „Rysunek i malarstwo” (Warszawa) [Galeria św. Jacka];

21 maja–24 czerwca 1988 – Jacek Mydlarski „Malarstwo“ [Galeria św. Jacka];
18 czerwca–22 lipca 1988 – Wanda Irzykowska „Wystawa collage’u“ [Galeria św. Jacka];
23 lipca–19 sierpnia 1988 – Barbara Zbrożyna „Rysunek religijny“ (Warszawa) [Galeria św. Jacka];
20 sierpnia–16 września 1988 – Jan Rzyszczyk „Wystawa grafiki“ [Galeria św. Jacka];
17 września–7 października 1988 – Janusz Eysymont „wystawa rysunku“ [Galeria św. Jacka].

Rok akademicki 1988–89

Mało też wiemy o programie na ten, kolejny rok. Nie zachowało się bowiem wiele materiałów na ten temat. Możemy jedynie przypuszczać, że podstawowe punkty programu, takie jak niedzielna eucharystia, msze św. w tygodniu, cykle wykładowe i modlitewne spotkania zostały zachowane, z tego względu, że dalej duszpasterzem jest o. Stanisław i o. Józef. Najwięcej zachowało się z dokumentacji wystaw Galerii św. Jacka.

8–28 października 1988 – „Obecność“ – Wystawa artystów Wybrzeża w 10-tą rocznicę pontyfikatu Ojca Świętego Jana Pawła II. Malarstwo, rzeźba, grafika. [Galeria św. Jacka];
29 października–25 listopada 1988 – Eugeniusz Repczyński „Wystawa malarstwa“ [Galeria św. Jacka];
Listopad–grudzień 1988–styczeń 1989 – „Wystawa pamiątki z przeszłości“ w 70 rocznicę odzyskania Niepodległości [Galeria św. Jacka];
25 lutego–17 marca 1989 – Krystyna Kacprzyk Boruta „Wystawa grafiki“ [Galeria św. Jacka];
18 marca–21 kwietnia 1989 – Hanna Solvey „Malarstwo“ [Galeria św. Jacka];
22 kwietnia–26 maja 1989 – Józef Samowski „Rzeźba ceramiczna“ [Galeria św. Jacka];
27 maja–29 czerwca 1989 – Ryszard (Jerzy) Zieleń „Malarstwo“ [Galeria św. Jacka];
1 lipca–19 sierpnia 1989 – wystawa poplenerowa artystów plastyków i architektów „Między światłem i tajemnicą“ [Galeria św. Jacka];
20 sierpnia–29 września 1989 – „Wystawa sierpniowa“ [Galeria św. Jacka];
14 października–1 listopada 1989 – Tadeusz Brzozowski „Wystawa rysunku“ w ramach Tygodnia Kultury Chrześcijańskiej. [Galeria św. Jacka];
15–16 października 1989 – Pierwszy Gdański Interdyscyplinarny Konkurs Młodych Artystów Malarzy, Rzeźbiarzy, Architektów „Tworzenie w przestrzeni sakralnej w nowych kościołach“ [Galeria św. Jacka].

Warto przy tej okazji wspomnieć również o nagrodach fundowanych i wręczanych przez Środowiska Twórcze. Przede wszystkim nagroda im. Mikołaja Sępa-Szarzyńskiego, przyznawana przez Gdańskie Duszpasterstwo Środowisk

Twórczych i redakcję dominikańskiego miesięcznika „W drodze”. Przyznano ją następującym osobom¹⁴⁴:

- 1981 – Anna Kamieńska, Zbigniew Jankowski;
- 1982 – ks. Jan Twardowski;
- 1984 – Zbignie Herbert;
- 1986 – Roman Brandstaetter;
- 1989 – Wisława Szymborska;
- 1990 – Kazimierz Nowosielski;
- 1992 – Joanna Pollakówna;
- 1994 – Adriana Szymańska;
- 1996 – Józef Kurylak.

(Nagrodę Młodych otrzymali: Bronisław Maj, Jan Polkowski, Krystyna Iars, Waldemar Żelazny)

Natomiast medal im. Anny Kamieńskiej, nadawany przez Gdańskie Duszpasterstwo Środowisk Twórczych i Redakcję dominikańskiego miesięcznika „W drodze”¹⁴⁵ – przyznano:

- 1986 – Zofia Małynicz, Halina Winiarska, Halina Słojewska, Jerzy Kizkisz;
- 1989 – Alina Ronczewska – Afanasjew, prof. Jan Góra, Bogusław Kierc, Danuta Michałowska;
- 1990 – Jan Lebenstein, Ludmiła Mariańska, Maja Komorowska;
- 1992 – Jerzy Nowosielski, Krzysztof Zanussi, Zygmunt Kubiak;
- 1994 – Ks. Wacław Hryniewicz, Nina Smolarz, Janusz Bogucki;
- 1996 – Anna Świderkówna, ks. Waldemar Chrostowski, o. Marcin Babraj.

Przedstawiony spis duszpasterzy akademickich oraz układ programowy duszpasterstwa za lata 1962–1989 ukazuje nam ciekawy obraz działalności tego ośrodka w latach komunistycznych. Dla historii duszpasterstwa akademickiego ma duże znaczenie nie tylko zrozumienie warunków, w jakich działali duszpasterze i uczestnicy duszpasterstw, ale jakie programy realizowano. Ten ośrodek, ze względu na szczególne wydarzenia i osoby duszpasterzy przekazuje nam niezwykle dziedzictwo aktywności i żywotności posługi, spełnianej w latach, kiedy Kościół w Polsce nie cieszył się pełną wolnością. Akademickie ośrodki duszpasterskie skupione przy parafiach pełniły swoją rolę, wobec braku możliwości funkcjonowania kapelanów przy uczelniach wyższych. Co z tego przesłania jest ważne dla współczesnych czasów? Czy jest to tylko wiedza ważna dla historyka Kościoła w Polsce? Wydaje się, że nie. Z tego przekazu można, z całą pewnością, czerpać wiedzę przy układaniu i formułowaniu programów działań w duszpasterstwach akademickich istniejących nadal przy naszych parafiach i klaszto-

¹⁴⁴ Por. Wywiady z o. Marcinem Babrajem i Zbigniewem Jankowskim [mps w zbiorach autora]; K. Nowosielski: *Zapiski* [mps w zbiorach autora – udostępnione przez K. Nowosielskiego].

¹⁴⁵ Tamże.

rach. Może to być wiedza pomocna nowym, młodym duszpasterzom, aby czerpiąc z dobrych doświadczeń przeszłości nadawali swoim programom duszpasterskim odniesienie dla wyzwań współczesności.

